

Vstajenje

»Angel pa spregovori in reče ženam: Ne boj-
te se! Vem, da iščete Jezusa križanega. Ni ga tu;
vstal je namreč, kakor je rekel.«

To so največje, najznamenitejše besede v sve-
tovni zgodovini. Z njimi se nam je razodela res-
nica, da je bil Jezus res pravi Bog in da obstaja
posmrtno življenje, v katero bomo nekoč vsi
vstali. S temi besedami je človeško življenje za-
dobilo svoj pravi smisel in pomen.

Toda na to resnico radi pozabljamo v svojem
vsakdanjem življenju. Enostavno nimamo časa za-
njo. Vse drugo se nam zdi važnejše: služba, poli-
tično dogajanje, zabava, zadoščenje čutom in am-
bicijam, počitek. In če ne pozabljamo nanjo, jo
odrivamo v podzavest. Toda nekje čisto na dnu
v naši podzavesti le živi in osvešča naše življenje,
razsvetljuje ga odznotraj kakor drobna, skrita luč-
ka in nam vzbuja občutek nemira, pa tudi tihega
veselja.

Človek, ki ne veruje, je morda lahko srečen,
toda resnično vesel je lahko le tisti, ki veruje,
ker ve, da se njegovo življenje s smrtjo ne bo
izgubilo kakor voda, ki jo vlijemo na pesek, am-
pak da bo njegova duša živela naprej, da bo o-
stal on sam, lastna individualnost, in da bo ne-
koč tudi s telesom vstal od mrtvih, kakor je ob-
ljubil Gospod. Samo gotovost, da naše življenje
ni nekaj slučajnega in minljivega kakor list na
drevesu, ki čaka, da pade in da bo pomendran,
nam omogoča, da vidimo v svojem življenju ne-
kaj resnično smiselnega, vzvišenega in dragoce-
nega: resničen dar božji.

Hkrati pa nam to nalaga tudi večjo odgovor-
nost in večje dolžnosti. Vemo, da smo tudi pred
Bogom in ne le pred ljudmi odgovorni za to, ka-
ko bomo uporabili ta njegov dar. Vemo, da nas
čaka po smrti plačilo ali kazen za naše tukajšnje
življenje. Toda ta gotovost je neskončno bolj o-
srečujoča, čeprav nam kot skrivnost vzbuja srh,
kakor je prepričanje nevernega, da bo s smrtjo
vsega konec zanj in da je vprašanje dobrega in
slabega samo nekaj relativnega, pogojenega od zgo-
dovinskih okoliščin.

Skrivnost obljubljenega vstajenja in posmr-
tnega življenja bi nam pravzaprav ne smela dati
miru.

To je veličastna skrivnost, katere naš šibki razum
ne more do konca doumeti. Morda zato tudi du-
hovniki tako malokdaj pridigajo o njej. Kakšno bo
naše vstajenje? In kakšno bo potem naše življe-
nje? Kje bomo? Kakšna bodo naša telesa in naši
čuti, naše potrebe, naše misli, naša čustva? V
čem bo naša sreča in naša kazen? Naj se še tako
delamo, da nas marsikaj drugega bolj zanima, se
v dnu svoje duše vendar zavedamo, da je to naš
končni cilj in da bi bilo življenje brez tega cilja
blodenje, nesmiselno do blaznosti, kajti noben ra-
zumski razlog bi ne mogel opravičiti nekaterih
stvari, ki pa zadobijo v perspektivi večnosti dru-
gačno važnost in drugačen, jasnejši pomen.

Ta pomen jim je dalo Kristusovo vstajenje, ki
je dalo smisel tudi našemu trpljenju in nesre-
čam.

POMLAD V TRZASKEM BREGU

f.to M. Magajna

**Vešele velikonočne praznike želita
vsem našim bravcem**

Uredništvo in uprava „NOVEGA LISTA“

Evropa je vendarle najmočnejša

Kot enolična melodija iz lajne se ponavljajo že vso povojno dobo tozbe nad propadanjem Evrope, posebno pa zdaj, v dobi dveh strumno organiziranih blokov, od katerih ima eden svoje središče zunaj Evrope, drugi pa na njenem robu. Evropa je stisnjena med njima in tako ni čudno, da se polasča mnogih evropskih mislecev tesnoba, kaj bo v bodoče z vsem tistim, kar nam pomeni beseda Evropa: z njeno kulturo, z njeno močjo, z njenimi narodi, v marsikaterem pogledu spet tako različnimi. Tako je na primer Evropa rasno in kulturno najnotnejša velina, medtem ko je v jezikovnem, političnem in državnem pogledu najbolj pestra in razdrobljena. Prav to pa je

usmeril v utopije in »reševanje« problemov z nasiljem, z opravičilom, da cilj posvečuje sredstva.

Ameriški pragmatizem je sicer v enem stoletju ustvaril velikanski gospodarski razmah, vendar je običal duhovno na infantilni stopnji in se izkazal idejno jalov. Danes najboljši Američani hudo občutijo to notranjo nemoč in jalovost pragmatizma, ki preveva ameriško življenje; številni najboljši ameriški pisatelji in umetniki končajo s samomorom, ker jih postane strah enolične duhovne pustinje, ki se razprostira okrog njih. Kdor more, poroma v Evropo kot v duhovno zdravilišče, tudi če se tega sam ne zaveda. Tudi sovjetski dogmatizem in unitarizem je bil sicer sposoben v petdesetih letih ustvariti iz zaostalega carskega imperija mogočno ekspanzionistično silo, a za ceno nasilja, krvi in strašnega notranjega obubožanja človeka, ki je prisiljen živeti v tem sistemu. Evropski duhovni in politični pluralizem je sicer že po svoji naravi nezmožen, da bi ustvaril take mogočne vzle moči, toda to je tudi obvarovalo duhovno bogastvo Evrope in duhovno ter politično svobodo evropskega človeka. Svobodni človek in svobodni narod pa sta za trajno vedno močnejša kot suženj in zaslužjen narod, pa naj nasilniki zadnja dva še tako oborožijo s parolami, tanki in atomskimi bombami.

EVROPA KOT VARUHINJA SVOBODE IN ČLOVESKEGA DOSTOJANSTVA

Če danes Evropa globlje občuti duhovno tesnobo in bojazni modernega sveta kot oba velika hegemonika imperija, je to prav zaradi tega, ker je še vedno na čelu duhovnega razvoja človeštva in je evropski

človek prvi začutil na sebi simptome krize, v katero je pripeljala sedanja smer razvoja moderne tehnične civilizacije, ki podreja človeka stroju, zapostavlja konkretne človekove telesne in duhovne potrebe v prid utopije in dela silo človekovi naravi. Mladina, ki danes demonstrira po evropskih univerzah in na ulicah velenost, je nagonsko začutila to pomanjkljivost naše civilizacije, to neugodje spričo povzdigovanja gole tehnike in same telesne blaginje, uničevanje narave in togosti, hkrati pa vedno večjo nemoč sistemskih struktur, ki bi še vedno hotele biti demokratične. Verjetno se le malo kdo med mladimi zaveda, kaj mu dejansko vzbuja občutek neugodja in protest. Toda ti mladinski protesti so simptom, da nekaj ni v redu in da bo treba popraviti smer civilizacijskega razvoja. To smer pa je sposobna popraviti samo Evropa, tista Evropa, ki je porodila iz sebe humanizem, idejo socializma kot obsodbo izkoriščanja človeka po človeku in pravičnejše družbene oblike ter personalistično filozofijo, kot ponovno in resnično ovrednotenje človekove osebnosti in njeno osvoboditev izpod nasilja sistemov.

V tem je moč Evrope in njena bodočnost — v njeni občutljivosti za resnične probleme človeštva in človeka kot posameznika in v tem, da ostane za vse človeštvo varuhinja svobode in človekovega dostojanstva. In zaradi te svoje vloge je Evropa še vedno najmočnejša. A pri tej njeni nalogi morajo in morejo aktivno sodelovati vsi evropski misleci in vsi evropski narodi — tudi slovenski. Kot Slovenci moramo zbrati voljo in odločenost za to. Bodočnost Evrope je tudi naša bodočnost, in čimveč bomo prispevali k skupnemu evropskemu duhovnemu bogastvu, tembolj se bomo tudi sami bogatili od njega in se krepili kot narod hkrati z Evropo.

OBVESTILO

ZARADI DANAŠNJE POVEČANE IZDAJE PRIHODNJA ŠTEVILKA NOVEGA LISTA NE BO IZŠLA V ČETRTEK, 10. t. m., TEMVEČ V ČETRTEK, 17. APRILA

Uprava

tisto, kar vzbuja v mnogih največjo bojazn: kako se bo mogla Evropa tako neenotna, tako razbita v desetine narodov, držav in državic, političnih sistemov in množstvo ideologij ohraniti in varovati pritisk ob svetovnih blokov, ki pritiskata nanjo, eden s svojo gospodarsko in politično silo, drugi z vojaško, z neprestano grožnjo z ekspanzijo proti zahodu in z revolucijami na povelje od zunaj. Če se oziramo na podatke, ki kažejo vojaško moč, število divizij, število medcelinskih raket in atomskih bomb, število nadzvočnih bojnih letal in letalonosilk, križark ter podmornic, in na poročila ter statistike o vesoljski in drugi tehniki obeh blokov v primerjavi z Evropo, se človeka res morata polastiti malodušnost in dvom nad usodo naše celine, ki ostaja vedno bolj zadaj in vedno bolj nemočna.

EVROPSKI DUHOVNI PLURALIZEM

Toda v resnici taka malodušnost in dvom nad bodočnostjo Evrope in njenih narodov le nista upravičena. Še vedno je Evropa daleč največji vrelc novih idej in iznajdb, še vedno zalaga z možgani Ameriko, še vedno je ona edina, ki je sposobna ustvarjati plodne politične ideologije in demokratične sisteme, ki so umerjeni po človekovi resnični naravi. Vse velike filozofije in demokratični politični pojmi ter humanistična, pa tudi umetniška gibanja so se rodila v Evropi. Vse tisto, kar prihaja danes iz Amerike ali iz Sovjetske zveze, so samo odsevi in stranski produkti evropske civilizacije in evropskega duha, celo jazz, ki se ni rodil v Afriki, ampak v New Orleansu, mestu z močno evropsko-kolonialno tradicijo in evropsko-latinskimi kulturnimi ozračjem. Po drugi strani imata tudi marksizma, ki ju danes Sovjetska zveza in Kitajska oznanjata kot svoja sistema, svoje duhovne korenine v tradiciji evropskega humanizma in socializma, pa naj je danes to še težko opaziti na njima, ker sta se izkrivila v totalitarni dogmi in despotizmu azijskega kova. Tudi moderni totalitarizmi so se mogli skotiti le v Evropi kot zablodele oblike tipično evropskega mesijanizma in idealizma, ki se je

Zbogom, Eisenhower!

2. t. m. so pokopali v kraju Abilene v Kansasu bivšega predsednika Združenih držav, Dwighta Eisenhowerja. Toda za Evropejce bo ostal pokojni Eisenhower vedno »general Eisenhower«. On je bil tisti, ki je poveljeval zavezniškim vojskam pri izkrcanju v Normandiji in pri prodiranju proti osrčju hitlerjevske Nemčije. Evropejcem, ki so morali šest dolgih let prenašati strašno nasilje fanatičnih hitlerjevskih morilskih tolp, in mnogim Nemcem samim, ki so morali že več kot eno desetletje trpeti okrutni sistem blaznega »Führerja«, psihopata, ki ga je prikazovala večje organizirana propaganda za pravega nemškega boga, se je zadelo — in ostalo — Eisenhowerjevo ime simbol osvoboditve. Največjo hvalečnost pa so občutili do njega tisti milijoni Evropejcev, katere so Eisenhowerjeve vojske direktno osvobodile iz koncentracijskih taborišč in ječ. Mnogi od teh so bili samo še korak od smrti, bodisi da so čakali na izvršitev smrtne obsodbe, bodisi da so lakota, pretežko delo v kamnolomih, rovih ali tovarnah izžemali njihove moči, bolezni ali epidemije izčrpavale njihove poslednje moči

in jim lomile odpornost. Vsi ti s hvalečnostjo mislijo na generala Eisenhowerja in njihove molitve ga spremljajo v grob.

Zgodovina bo nedvomno potrdila sodbo, da je bil sposoben vojskovodja in spreten ter pošten državnik. Kot predsednik Združenih držav je pomagal v povojnem času postaviti zahodno Evropo na noge z obilno gospodarsko in vojaško pomočjo. Še se spominjamo njegovih »bitk« s senatom, ki je skušal vedno pristiti njegove velikodušne proračune pomoči. Obilne pomoči sta bili deležni tudi Italija in Jugoslavija. Njegovi predsedniški govori so bili za povojno Evropo, ki ji je še zvenelo v ušesih avtoritaro in samopoveličevalno ter grozilno rjovenje Hitlerja in Mussolinija, prave lekcije demokracije in državniške modrosti. Seveda je imel tudi on svoje napake, zlasti to, da je videl bolj velike kot majhne, toda to je vedno bila in je še značilna lastnost »največjih«.

Z Eisenhowerjem je legel v grob še eden izmed velikih nosilcev zgodovinskega dogajanja v vojnih in povojnih letih. Natančno vlogo, ki jo je odigral v tem dogajanju, bodo razkrili arhivi in zgodovinarji. On pa naj v miru počiva tam v svojem ljubljem Kansasu, sredi pokrajine, ki jo je imel tako rad.

Edina možna oblika učinkovitega dela

Nobena skrivnost ni, da je nastala v zadnjem času kriza v vrhu Slovenske skupnosti, ali bolje rečeno v odnosih med nekaterimi njenimi sedanji in bivšimi vodilni, mi osebnostmi, kriza, o kateri se v tukajšnjih slovenskih političnih krogih veliko govori, še več pa neodgovorno šušlja in zaradi katere se je porabilo tudi že veliko tiskarskega črnila in tudi kolkovanega papirja, dragocenega časa in denarja za razne tožbe, a katere značaja in njenih možnih posledic vendarle ni skušal še nihče od prizadetih trezno in stvarno presoditi. Vse preveč je v vsej tej zadevi strastnosti, medsebojnega obtoževanja, užaljenosti in maščevalnosti.

Pri tem pa si ni mogoče tajiti, da to ne more ostati dolgo časa brez posledic za celotno Slovensko skupnost in da se lahko to vzdušje krize prenese počasi na njeno širše članstvo in volivce. Marsikdo med njimi se je odločil za Slovensko skupnost in oddal pri volitvah glas zanj prav zato, ker je imel zaupanje v njeno vodstvo. Če bi iz-

in spore med vodilnimi ljudmi, nato pa naj bi krizo čimprej odpravili in ozdravili zdaj razbojele in zagrenjene odnose med osebnostmi, ki so v preteklosti vsaka po svoje mnogo pripomogle do ustanovitve in afirmacije Slovenske skupnosti.

O neposrednem povodu krize je bilo vsekakor že veliko govorjenja, vsekakor več kakor o resničnih vzrokih krize, ki po našem mnenju nikakor niso v koruptivnosti vodilne politične plasti na Tržaškem, kajti malokje bi našli toliko požrtvovalnih in nesebičnih javnih delavcev kakor v njej, pač pa v njeni politični neizkušenosti in naivnosti. Fašizem je onemogočil celi slovenski generaciji pri nas, da bi si pridobila političnih izkušenj. Prva povojna leta tudi niso prinesla takega vzdušja, v katerem bi bilo možno mirno politično zorenje. Ko so nastale razmere, ki so omogočile široko demokratično slovensko politično gibanje pluralističnega značaja, kot je Slovenska skupnost, so se sicer našli požrtvovalni ljudje, da so mu stopili na čelo in pokazali so resnične organizacijske, politične in agitatorske sposobnosti. Manjkalo pa jim je izkušnje in to se je moralo prej ali slej nujno pokazati.

Globlji vzroki krize, ki danes pretresa Slovensko skupnost, ne morejo po našem mnenju biti v nekaterih spodrsljajih, kot je bila na primer afera z zemljišči v Dolini, temveč predvsem v prehudi izoliranosti in in premočni samozavesti njenega sedanjega vodstva ter v prešibki budnosti baze nad delom vodstva. Tudi v našem listu smo že

pred časom opozarjali na nujnost, da se organizira vodstvo Slovenske skupnosti na širših, bolj demokratičnih osnovah, pri čemer smo imeli v mislih, naj bi prišle v vodstvu bolj do izraza ideološke in politične skupine, ki so sestavni deli Skupnosti, ne pa da je vodstvo prepuščeno le skupini posameznikov, ki so sicer delavni in požrtvovalni, vendar pa premalo izkušeni in zaradi prezaposlenosti s konkretnimi političnimi problemi nehoti preveč nagnjeni v goli praktikizem, v opravljanje najnujnejših nalog sproti, brez tehtnega premisleka, idejne presoje in posvetovanja z bazo.

Če pravimo, naj bi prišle v vodstvo bolj do izraza ideološke in politične skupine, s tem ne mislimo, naj se spremeni Slovenska skupnost v navadno koalicijsko, ki bi bila nujno akcijsko precej neenotna in morda v odločilnih hipih ohromljena, pač pa da naj bi te skupine dajale po določenem ključu ali spontano v vodstvo Slovenske skupnosti svoje najboljše ljudi, ki bi vnesli v skupnost idejno svežino in politično dinamiko v obliki zdravega miselnega pluralizma. Za to še nikakor ni prepozno — obratno; mislimo, da so zadnje izkušnje dovolj pokazale, da je to edina možna oblika učinkovitega dela in napredovanja Slovenske skupnosti, edina, ki ji daje izgled tudi za bodočnost, saj bo v taki skupnosti mesta za najrazličnejše slovenske politične skupine, katerim je glavni politični cilj obstoj in okrepitev slovenstva na naših tleh in varovanje koristi našega delovnega človeka, pa naj je to kmet ali delavec, izobraženec, obrtnik ali trgovec — vseh pač, ki spadajo k družbeno razviti in gospodarsko zdravi manjšinski skupnosti, ki bo samo kot taka lahko soodločujoč dejavnik tudi v okviru vse naše avtonomne dežele.

Maksim Gaspari — Slovenka

ginilo to zaupanje, bi bil zadan Slovenski skupnosti, s tem pa tudi naši manjšini udarec, od katerega si ne bi mogla tako hitro opomoči. Naš človek s ceste se začudeno sprašuje, kaj je vendar z ljudmi, katerim je neomejeno zaupal in katerim je dal svoj glas, ko sliši razne obtožbe in protiobtožbe. Nujno se mu porodi sum, da morda Slovenci na Tržaškem nismo zreli za normalno politično življenje v demokraciji ali da morda ne premoremo zdrave in sposobne vodilne plasti ter da so imeli morda tisti prav, ki so silili Slovence v italijanske politične stranke.

Ta sum je sicer neupravičen, toda to je treba našim ljudem dokazati. Dokazati s tem, da se možko in pošteno prediskutirajo vzroki, ki so povzročili krizo v vodstvu

Korak naprej za Beneško Slovenijo

Slovenski zamejski tisk je v zadnjem času začel posvečati precejšnjo pozornost razmeram v Beneški Sloveniji. To je gotovo razveseljivo dejstvo, zlasti če pomislimo, da je še pred nekaj leti problematika naših beneškoslovenskih bratov bila večini zamejskih listov in publicistiki takorekoč tuja in se je zdelo, kot da bi Slovenci po nekem tihem dogovoru že odpisali usodo tega dela slovenskega naroda. Beneški Slovenci imajo sicer že dolgo vrsto let svoj list »Matajur«, toda za njegovo pisanje se je zanimal le ozek krog ljudi, medtem ko so slovenske množice na Tržaškem in Goriškem bile na splošno slabo informirane o dogajanju v dolinah ob Nadiži in Teru. Izjemo je predstavljal — in naj to ne zveni kot samohvala — prav naš list, ki se je po zaslugi njegovega glavnega urednika, danes žal že pokojnega Engelberta Besednjaka od prvega dne svojega izhajanja trudil, da je ohranil posebno rubriko za Beneško Slovenijo ter tudi drugače skrbel, da se med tukajšnjo in širšo slovensko javnostjo vzbuja zanimanje za beneške Slovence. V okviru teh prizadevanj spada tudi pionirsko delo »Trinkovega kalendarja«, ki redno izhaja že 16 let, za kar imajo glavno zaslugo prav ljudje iz kroga našega lista.

Glede poznavanja beneškoslovenskih razmer je danes stanje, hvala Bogu, drugačno, saj menda ni zavednega Slovenca, ki bi ne

vedel, da naši rojaki v videmski pokrajini, pod Matajurjem, v Terski dolini in Režiji, nimajo niti enega otroškega vrtca, niti ene šole, kjer bi se lahko vzgajali in izobraževali v materinem jeziku, ter da je tudi v dušnem pastirstvu marsikaj ostalo tako, kot je bilo za časa črne diktature. Danes je nadalje tudi povprečnemu Slovincu znana strahotna gospodarsko-socialna podoba Beneške Slovenije, saj naš tisk pogosto objavlja statistične podatke o propadanju zlasti tamkajšnjih gorskih vasic in zaselkov, o njihovem postopnem izumiranju, ker se njihovi prebivalci že množično izseljujejo, povečini v inozemstvo.

V zadnji številki našega lista smo na primer pisali o vasi Vile (v občini Fojda), ki je še pred 25 leti imela 135 prebivalcev, danes pa jih je ostalo samo še šest!

Ker je bilo do danes vse to informativno delo že opravljeno in ker imamo na razpolago tudi nekaj monografij o položaju Beneških Slovencev, mislimo, da je skrajni čas, da naredimo v nadaljnjih prizadevanjih odločen korak naprej. Temu položaju ne bomo namreč mogli učinkovito odpomoči samo z zbiranjem in objavljanjem informacij, temveč morajo te služiti natančno določenemu cilju, ki ne more biti nič drugega kot odločna politična akcija, ki naj se izve-

(Nadalj. na 13. strani)

S Tržaškega

Trden gospodarski zavod v Nabrežini

V nedeljo, 30. marca, je imela kmečka in obrtna posojilnica v Nabrežini svoj redni letni občni zbor.

Iz poročila upravnega odbora o poslovanju za leto 1968, ki ga je prebral predsednik Josip Terčon, povzemamo, da ima ta naš domači denarni zavod kar trdno podlago. Obenem predstavlja tudi važen dejavnik za domače gospodarstvo. Stanje hranilnih vlog znaša nad 117 milijonov lir. Odobrenih je bilo 50 prošelj za posojila v znesku 41 milijonov 200 tisoč lir. Razpoložljivega denarja je imela posojilnica ob koncu leta v blagajni in pri bankah 32.247.650 lir. Čisti dobiček od poslovanja v letu 1968 znaša 406.662 lir. Od te vsote je sklenil občni zbor, da se dodeli 80 odstotkov v rezervni in v sklad za vzajemno pomoč. Dvajset odstotkov pa se porabi za dve štipendiji dijakoma iz Nabrežine, ki bosta vstopila v višjo srednjo šolo.

Posojilnica je imela ob koncu leta 279 članov z deleži po 500 lir; štirje člani so pristopili med letom.

Odbor je tudi sklenil pristopiti k Deželni zvezi kmečkih in obrtniških posojilnic v Vidmu.

Zborovalci so se z enominutnim molkom

spomnili tudi umrlih članov, in sicer dolgoletnega člana in podpredsednika Jožeta Skrka ter odbornika Josipa Colja iz Devina, ki je umrl 97 let star.

Po poročilih so sledile tajne volitve na mesta štirih odborovih članov, ki jim je mandat potekel ali so odstopili. Izvoljeni so bili Josip Terčon iz Nabrežine za predsednika ter člani: Ivan Pipan iz Vižovelj, Rudi Grgič iz Sempolaja in Mirko Frančič iz Nabrežine. V nadzornem odboru so ostali isti člani kot prej.

PODELITEV TURISTIČNIH NAGRAD

S skromno slovesnostjo so bile pred kratkim podeljene nagrade Turistične ustanove devinsko-nabrežinske obale za Mednarodni časnikarski natečaj »Pokal bela dama 1968«.

Natečaj je bil odprt vsem časnikarjem in dopisnikom z namenom, da napišejo članke o naravnih lepota, zgodovinskem bogastvu ter turističnih napravah devinsko-nabrežinske obale. Natečaja se je udeležilo sedem italijanskih časnikarjev in en slovenski dopisnik, naš rojak prof. Janko Jež.

Osemčlanska žirija, kateri je predsedoval italijanski pesnik Biagio Marin, je po doslednem pretehtanju literarnega in propagandističnega značaja člankov podelila naslednje nagrade: 50.000 lir - Fulviju Molinariju, uredniku tržaške televizije, za 8-minutni televizijski spored o Devinu; 25.000 lir Mariju Giacominiju za turistično radijsko oddajo; 25.000 lir Marcu Mascardiju za članek s slikami objavljenem v milanskem dnevniku »Il Giornale«; 25.000 lir Carlu Miliču za članek, objavljen v »Il Gazzettino« ter 25.000 lir prof. Janku Ježu za serijo člankov objavljenih v Primorskem dnevniku pod naslovom »Dante in Slovenci — Kulturni stiki med Italijani in Slovenci skozi stoletja«.

Prof. Jež, globok poznavalec in ljubitelj Danteja, opisuje v tem zelo obširnem in izčrpnem delu

morebiten obisk Danteja v Devinu, potem legendo o Lepi Vidi v vseh ponazanih oblikah, od ljudske do tiste opevane v sonetih in raznih baladah, ter študijo o bivanju in delu patra Gregorija Alasia da Sommaripa v devinskem samostanu. To zadnje delo je tembolj pomembno, ker razkriva več zelo zanimivih podatkov o nastanku in življenju Devina in okoliških vasi, ter seveda tudi njihovih prebivalcev, Slovencev. Mislimo, da bi bilo res koristno, ako bi prof. Jež to študijo poglobil tudi v to smer in sicer v zgodovino Slovencev v ter krajih, zlasti v Devinu in Stivanu.

S podatki, zbranimi iz tega študija, bi se dalo organizirati več kulturnih večerov z nadvse interesantnimi predavanji za Devince in Stivančane, posebno pa v Devinu, kjer obstaja že leto dni lepa dvorana, seveda s pomočjo in organizacijo pevskega zbora »Fantje izpod Grmade« in Sportnega društva »Devin-Stivan«, ki imata svoj sedež v istem poslopju.

IZ DELOVANJA SLOV. SKUPNOSTI

Tajništvo Slovenske skupnosti nam je poslalo v objavo naslednje sporočilo:

V ponedeljek, 31. marca, je komisija za statut, ki je bila izvoljena na zadnjem rednem občnem zboru Slovenske skupnosti, končala s svojim delom. Na skupno šestih sejah so člani komisije, ki ji je predsedoval dr. Janko Jež, obširno prediskutirali posamezne člene predloženih osnutkov. Na svoji zadnji seji je komisija sklenila, da bo predložila občnemu zboru dvoje osnutkov, od katerih se prvi zavzema za notranjo koalicijo med različnimi političnimi skupinami in strankarsko nepredeljenimi člani Slovenske skupnosti, drugi pa za zunanjo koalicijo med obstoječimi političnimi skupinami.

Po sklepu, ki je bil sprejet na rednem občnem zboru Slovenske skupnosti 16. februarja letos, sta oba osnutka komisije, kakor tudi osnutka, ki sta ju predložila dva člana Slovenske skupnosti, na vpogled članstvu na sedežu Slovenske skupnosti, unice Machiavelli 22, vsak dan razen sobote in nedelje, v popoldanskih urah. Do 13. aprila bodo lahko posamezni člani vložili popravke in dopolnila k novim osnutkom.

„Svet brez sovraštva“ na Opčinah

Prosvetno društvo Prosek - Kontovel je že stalen gost v našem Prosvetnem domu. Vsako leto nas namreč pride obiskat ter nam predstavi po eno dramsko delo. Tako smo v izvedbi dramske družine prosvetnega društva Prosek-Kontovel videli že celo vrsto iger. Prikazali so nam Lipahov »Glavni dobitnik«, Petrovičev »Klic zemlje«, M. Komarove »Prisega o polnoči«, Golarjevo »Dekle z rožmarinom«, Linhartovo »Županovo Mico« ter Thomasovo komedijo »Osem žensk.

Končno smo v nedeljo, 30. marca, imeli zopet v gosteh te mlade igralce in igralke, ki so nam uprizorili dramo v treh dejanjih Mire Pucove »Svet brez sovraštva«. Čeprav dan in ura nastopa nista bila najbolj prikladna, moramo biti z obiskom res zadovoljni, saj so bili skoraj vsi sedeži v dvorani zasedeni.

Dramski družini s Proseka-Kontovela moramo izreči vse priznanje za res odlično igranje ter upamo, da nas bo ponovno obiskala ter nam pripravila spet kako novo delo.

R. S.

Proslava 80-letnice Ciril-Methodovih šol

Odbor za proslavo osemdesetletnice šol Družbe svetih Cirila in Metoda v Trstu je priredil v nedeljo popoldne v Kulturnem domu lepo uspešno spominsko proslavo, na kateri so nastopili učenci sedanjih slovenskih šol v mestu in slovenske nižje šole pri Sv. Jakobu ter nekdanji učenci Cirilmetodovih šol z igranicami, petjem in z dramskimi prizori. Prirejani sta bili tudi razstavi umetniških slik bivših učencev in razstava spominskih fotografij, pa tudi učenci današnjih šol so razstavili svoje risbe.

Proslave se je udeležilo veliko občinstva, predvsem seveda bivši učenci Ciril-Methodovih šol s svojimi družinami in — vnuki. Ob tej priložnosti so se po dolgem času po-

novno srečali razni bivši sošolci in prijatelji iz šolskih klopi. Svidenje je bilo seveda ganljivo in nekateri so ga tudi nekoliko zalili po proslavi.

Sole Ciril-Methodove družbe spadajo v najslavnejše poglavje slovenske kulturne in šolske politike ter so bile izraz in dokaz volje zatiranega naroda, ki so mu odrekli lastno državno šolstvo, da se ne pusti ugnati in vdati v potujčevanje svoje mladine. In s to voljo je zmagal. Danes imamo svoje šole, tudi v mestu. Moramo pa imeti tudi take šolarje in take učitelje, kakor so bili šolarji in učitelji Ciril-Methodovih šol v Trstu. Marsikateri med njimi je častno zapišan v slovenski kulturni zgodovini.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

TITUS MACCIUS PLAUTUS
A M F I T R U O

Prevod: KAJETAN GANTAR
Kostumograf: ANJA DOLENCEVA
Scenograf: AVGUST LAVRENCIC
Glasba: PAVLE MERKU'
Režiser: JOZE BABIČ

V torek, 8. aprila 1969, ob 21. uri - *Premierski abonma*

V sredo, 9. aprila 1969, ob 20. uri - *Dijaški abonma*
V četrtek, 10. aprila 1969, ob 20.30 - *Sportni abonma*
V petek, 11. aprila 1969, ob 20.30 - *Abonma red »A«*

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav; ob nedeljah in praznikih eno uro pred pričetkom predstav.

KONEC KRIZE

Raje bi zapisali konec medvladja na goriški in tržiški občini ter v pokrajinskem odboru. V resnici pa je samo konec krize, ki je nastala v sredinsko-levi povezavi demokristjanov in socialistov po zunanjem sporu zaradi nasilne izbire ravnatelja goriške posojilnice ali Monta. Spor je zavzemal v ozadju vedno širša osebna nasprotstva tudi v istih strankah in tudi po odstopu goriškega župana in mestnega odbora.

Sele pri pogajanjih v Rimu in na deželni ravni so se nasprotstva v toliko izgladila, da so vse prej sodelujoče struje zopet pristale na obnovo prejšnje leve sredine v vseh teh upravnih odborih, ki imajo itak še kratko poslovno dobo.

Sicer pa kaže po vseh znakih, da je baraka le za silo zlimana.

Velika noč pod Krasom

Velika noč, praznik pomladnega veselja prihaja spet v naše vasice, v naše domove ob tihi Vipavi, v podnožju našega Krasa.

Ta praznik bi moral zajeti naše ljudi ne samo s prazničnim veseljem na zunaj, z novimi oblekami, olepšanimi domovi, z bogato založeno mizo. Velika noč bi morala vplivati tudi na notranjega človeka, morala bi mu tudi vlti miru in veselja sredi nemirnega toka današnjega življenja ter upanja v lepšo prihodnost naših vasi.

Jasno je, da najdemo mir in pomladno veselje, ko se vse tudi v naravi prebuja, v praktični veri in v zavednem narodnem življenju vsakogar izmed nas.

Pa še nekaj se mi zdi primerno in potrebno.

Vprašam svoje rojake, kaj bi pomenila velika noč, ako bi pri njej manjkalo naše petje? Menim, da bi bili taki vstajenski prazniki res žalostni.

Pri srcu mi je res težko, ko pomislim, da so naši ljudje v veliki večini tako malomarni in brezbrizni do te vrednote, do lepega domačega petja.

Tisti peščici sovaščanov, ki še čuti v sebi veselje do lepega petja ter zanje žrtvuje tudi nekaj prostega časa in s tem olepša življenje na vasi, bodi izrečeno ob teh praznikih prav toplo voščilo.

Opazovalec

Iz Goriške

Razgibano prosvetno življenje v Števerjanu

Zadnje čase se je kulturno življenje v Števerjanu spet močno razgibalo. Vsem je še živo v spominu predzadnja nedelja, ko je bil slovesno blagoslovljen od samega nadškofa novi župnijski prosvetni dom. Pri tem se je poznalo neutrudno delo našega župnika, članov kat. prosvetnega društva »Sedej« in tudi mnogih domačinov, ki so z obema rokama prispevali gmetno, z delom in naveti; njih zasluge, čeprav jih sami skrivajo, bo pač treba tudi primerno poudariti. Dramski odsek prosvetnega društva je pa tudi popoldne z »Desetim bratom« pokazal svoje nove sposobnosti na odru v veliki dvorani. Ta še ni končana. Z dobro voljo vseh pa bo že to poletje tudi tu vse v redu.

Prosvetno društvo ima že pripravljene sporede tudi za svoje bližnje prireditve. V soboto pred belo nedeljo bo priredilo kulturni večer, na katerem bo recitiral Stane Rztresen, član tržiškega gledališča, slovenske balade in romance. Podobni nastopi tega mojstra naše besede so že po mnogih krajih dokazali njegove odlike.

Na belo nedeljo bo društvo gostovalo z »Desetim bratom« v Medani, v Brdih. Za prvi maj pa pripravlja običajno slavlje v borovcih. Ob tej priložnosti izražamo upanje, da ne bo istočasno še kaka druga prireditev v Števerjanu, ampak da bi se prireditelji lepo sporazumeli vsak za svoj nastop.

Medtem se je ustanovilo v občini še eno

novi, in sicer športno društvo, ki smo ga doslej pogrešali. V nedeljo je bil ustanovni občni zbor tega društva z imenom »Brda«. Njegov namen je zbirati mladino pri zdravem športnem udejstvovanju. Zbralo se je že 42 mladih članov, ki se bodo najprej lotili odbojke in namiznega tenisa. Svoje prostore imajo v novem prosvetnem domu. Za predsednika so si izvolili župana Klanjščeka, drugi odborniki so pa mladinci, ki bodo gotovo dali novemu športnemu društvu pravi življenjski zagon.

Svoj občni zbor je imela tudi Bolniška blagajna neposrednih obdelovalcev. Odborniki so podali svoja poročila. Nove odboreve volitve bodo pa prihodnjič.

Šolske sindikalne vesti

Sindikati slovenskih šolnikov v Gorici je poslal v zvezi s svojimi zahtevami ministrstvu za javno šolstvo v Rimu in šolskemu skrbništvu v Gorici sledeče pismo:

Sindikati slovenskih šolnikov v Gorici globoko razočarani in ogorčeni, v imenu svojih članov, ki že predolgo potrpežljivo čakajo, da se jim priznajo upravičene zahteve,

JAVLJA,

da do danes sploh še ni prejel odgovora na resolucijo poslano zgoraj navedenemu Ministrstvu dne 8. februarja 1968.

ZAGRENJEN

nad toliko brezbriznostjo napram slovenskim profesorjem v Gorici.

SKLENE,

da se 10. aprila proglasi stavka, če se ne bodo takoj podvzeli stvarni ukrepi za uveljavitev zahtev navedenih v zgoraj omenjeni resoluciji.

Po oddaji zgornjega pisma se je pa razširila vest, da bodo 10. aprila stavkali vsi državni uslužbenci, in torej tudi profesorji ter učitelji. Zato je sindikatov odbor sklenil na ponovni seji, da se bo zaradi tega prenesla posebna stavka slovenskih šolnikov na Goriškem na drugi dan, ki bo pravčasno naznanjen.

Urbanizacija zajema že Štandrež

Svoje dni je bil Štandrež velika slovenska vas v goriški predmestni okolici. Nosil je tudi zastavo našega kulturnega gibanja že pred prvo svetovno vojno. Saj je bila tukaj ustanovljena pred sto leti tretja slovenska čitalnica, za katere stoletnico pripravljajo letos vsi štandrežci obširne svečanosti.

Vsakega zavednega rojaka pa zaskrbljuje misel, kako se nekdanja čisto slovenska vas spreminja. Od treh strani jo že zapirajo novi stanovanjski bloki in naselja, kjer bivajo priseljenci tudi iz skrajnega konca polotoka, poleg beguncev iz Istre.

Nič nimamo proti novo naseljenim občanom, ki si iščejo službe in strehe. Vendar je pa vsakomur jasno, da se pri doseljevanju in nakazovanju novih stanovanj skrivajo od zadaj tudi druge namere, ne prav blagohotne za stare domačine, ki prebivajo že stoletja na svoji zemlji.

Nove hiše s tujimi priseljenci silijo že proti sredini vasi, tako da kraj izgublja polagoma svoj etnični značaj.

V nedeljo so tudi slovesno odprli nov stanovanjski blok, ki je že zaseden.

Poleg tega pa hodijo zadnje dneve okoli zemeljskih posestnikov neki mešetarji s čudnimi ponudbami. Nagovarjajo lastnike, naj bi prodali ta ali oni kos zemljišča, češ da bodo lahko sedaj bolje prodali kot pa pozneje, kjer se bo morala zemlja po sili prodati. Govore o novih prometnih cestah, o nekih tovarniških podjetjih in podobno, ki da bodo stale pri vasi. V nekaterih slučajih postajajo tisti mešetarji že kar nadležni. Pametni gospodarji jim pokažejo vrata in tako bi morali storiti vsi, dokler ne zvemo, kaj se skriva za temi ponudbami, ki bi rade položile svoje roke na popolnoma kmečko našo zemljo.

Nekdanje ljudske velikonočne navade

Lepe stare velikonočne šege in navade na žalost izumirajo; to prinaša s seboj novi čas in novi hlastni slog življenja industrijske dobe. Vendar so se ponekod še ohranile.

Na Vipavskem in tudi v Brdih so imeli staro izročilo, da je treba v prvih dneh velikega tedna obrezovati in okopavati trte, da bodo bolj obrodile. Drugod so velikonočni teden cepili sadno drevje, da bo vstajenski blagoslov dal močno rast in dober sad. Na veliko sredo je težje delo na polju že počivalo. Gospodarji in fantje so morali čistiti hleve in okrog hiše, dekleta pa so snažila po izbah in v kuhinji, da se je vse svetilo.

»BOGA STRAŠIJO«

Z veliko sredo so se začela tudi domača obredja. Fantiči so hodili pred cerkev »Boga strašiti«. Cerkvena opravila so se začela že v sredo zvečer. Pred glavnim oltarjem farnih cerkva še danes ugašajo štirinajst rdečih in eno belo svečo. Ta predstavlja Kristusa, one pa njegove učence. Po vsakem psalmu, ki ga zapoje duhovnik, ugasne cerkovnik eno svečo, kar pomeni, da so

četrtak in petek. V Brdih so znosili na kup stare deske in na vse pretege razbijali po njih z debelimi koli, da je odmevalo od Steverjana do »gluhe« Kožbane. Fant, ki je najbolj krepko »tuku žagance«, je imel pravico do buče rebule. V Prvačini so imeli navado »Juda mlatiti« na veliko sredo in četrtek. Pred cedkvijo so se zbrali z debelimi in dolgimi vrbovimi palicami. Ko je gospod v cerkvi odpel zadnje molitve, so začeli z vso silo udrihati po tlaku, da so se palice zlomile. Kar je ostalo, je pobral mežnar za velikonočni ogenj. Fantje, ki so »Juda zmlatili«, so se na velikonočni ponedeljek zbrali in šli s prvaško godbo in Lolotovim velikim bobnom skozi vas do gostilne — kjer so se nato včasih tudi »krščeni Judje« med sabo zmlatili.

KAKO SO RAGLJALI

Otroci so imeli v vsej drugi polovici velikega tedna svoje posebno veselje z ragljanjem. Na veliki četrtek po »gloriji« so utihnile orgle in zvonovi. Rekli so, da so orgle zavezali in da so zvonovi odleteli v Rim po božji blagoslov. Ne smejo več peti, ker je »Bog umrl«. V zvoniku ostanejo do vstajenja samo vrvi, ko orgle spet zabučje in se zvonovi vrnejo.

Ves ta čas pa se namesto njih oglašajo lesene raglje, velike iz zvonika, majhne ropotulje pa v otroških rokah, ki neprestano z njimi drdrajo. Zato jim pravijo na Vipavskem drdre, na Tržaškem drdlca, na Tolminkem klepetalo ali brlivka, beneški Slovenci pa klepetec ali crlevka. Ragljali so v cerkvah, pa tudi po vasi in z njimi so označevali ponekod tudi ure; povsod pa poldan. Velikotedenski dr, dr, drrr je tudi opomnil ljudi, da se je začel veliki post, ki traja od srede do sobote. Ponekod so dejali, da ragljači post tolčejo. Drugih glasov se na te velike dni ni smelo slišati po vasi; niti žvižganja ne, ker da »samo hudič žvižga od veselja nad Gospodovim trpljenjem«. Ragljanje pa ga odganja. Takšna je bila stara ljudska misel. Sele na veliko soboto so se raglje spet umaknile zvonovom za celo leto.

UMIVANJE V »BOŽJI VODI«

Po deželi in tudi v mestih se je še do zadnje vojne ohranila stara navada umivanja na veliki četrtek. Ko je odzvonilo »glorijo«, so vsa dekleta in otroci hiteli k vodnjakom in studencem ter si naglo umili roke in obraze v vodi, ki je postala v tem trenutku »božja«. Verjeli so namreč, da bodo postali dekliški in otroški obrazi beli kot mleko in lica rdeča kot pirhi. Z rok bodo izginili izpuščaji in trda koža. Z mestnih javnih vodnjakov, v Gorici na Kornu, Travniku in Podturnom, so odnašali vodo tudi domov in z njo so dekleta ribala lesene pode, da bi ostali vse do Vnebohoda čisti.

V tržaški okolici so nastavljali iz vodnjakov ob gloriji zajeto vodo tudi pred hiše, da se je lahko tudi mimoidoči umil za telesno zdravje in se opral tudi grehov. Po nekaterih kraških vaseh so s tako vodo kuhali tudi jajca za pirhe. S tisto vodo so si potem stari ljudje umivali noge, da bi si preganjali

protin in revmo. Vsa ta ljudska obredja spominjajo na umivanje nog apostolov, kar je še danes ohranjeno v cerkvenih obredih. Na Goriškem so se umivali v duhu tega obredja tudi na veliko soboto ob »gloriji«.

»SVETI OGENJ«

Tudi velika sobota je bila prežeta pri vseh domačih opravilih z globokim velikonočnim občutjem. Najpomembnejši je bil že zgodaj zjutraj sveti velikonočni ogenj. Otroci so si že poleti pripravili drevesne gobe in jih skrbno sušili. Na veliko soboto v zgodnjem zoru je bil že pripravljen pred cerkvijo kup lesa, po navadi tistega iz razbite lesarine, ko so »Boga strašili«. Odtod tudi ponekod ime »strašni les«. Ha Kobariškem in tudi v nekaterih zgornjeistrskih vaseh pa je vsaka hiša dala po eno poleno za posvečeni ogenj. Ko je župnik blagoslovil ogenj, so otroci podtaknili na žice pritrjene gobe, da so zatlele, in se v diru zapodili, kdo bo prej prinesel ogenj domov. Ponekod so nosili domov tleč žerjavico, da je mati podkurila z njo v peči in ob tistem ognju pekla velikonočne potice.

Pri Svetem Ivanu v Trstu je raznašal cerkovnik blagoslovljeno žerjavico v pločevinasti posodi po hišah. Matere so vstajale že ob štirih zjutraj, da so prižgale z njo ogenj na »fogolerju«, kajti ogenj prejšnjega leta so pogasile na veliki petek in so ognjišče pometle. Po Vipavskem so imeli navado ohraniti z gobo ali blagoslovljeno žerjavico novo prižgani ogenj živ do Vnebohoda, torej ves čas, dokler je Kritsus po vstajenju še ostal na zemlji.

S posvečenim ognjem je gospodar ponekod pokadil tudi hišo, hleve in shrambe ter je s pepelom potresel nove ozare na njivi. Tako je tlel velikonočni ogenj na ognjiščih in v srcih v spomin božjega vstajenja in tudi prebujenja narave v novo življenje.

R. B.

učenci zapuščali svojega Učenika. Bela sveča, simbol Kristusa, ostane na trikotnem stožalu zadnja, potem pa jo odnesejo v znamenje smrti na križu. Tedaj udari duhovnik trikrat s palico po oltarni stopnici v znamenja potresa ob Kristusovi smrti.

V tistem hipu je zagrmel svoje dni neznanski trušč in ropot pred cerkvijo, kjer so fantje in otroci tolkli po nakopičeni leseni ropotiji in jo razbijali v kose. Rekli so, da »strašijo Boga«, kar so ponavljali še v

„K ŽEGNU NESO“

V hipu, ko to pišem, imam pred seboj spored bogoslužja za letošnji veliki teden v eni izmed slovenskih far na Tržaškem. In tam stoji: **VELIKA SOBOTA**: od 7. do 9. ure: spovedovanje. Od 16. ure dalje: spovedovanje. Ob 20. uri: Blagoslov novega ognja. Blagoslov velikonočne sveče. Blagoslov krstne vode. Sv. maša **vstajenja**. Vstajenska procesija po vasi. Blagoslov velikonočnih jedil.

Kdo ve, morda je iz tega ali onega razloga, ki ga točno ne vem, zdaj vse skupaj bolj v skladu z nečim, česar tudi točno ne poznam; a cerkveni možje v koncilskih komisijah, ki so tako odredili, so najbrž že vse točno vedeli, zakaj mora tako biti. Vendarle se mi toži po nekdanjih obredih velike sobote. Najbolj pa po vstajenski procesiji in po blagoslavljanju velikonočnih jedil.

S kakšnim veseljem in slovesnostjo so se žene in dekleta pripravljale, da ponesejo jerbasa ali »korbe«, kot so rekli v severni Sloveniji, napolnjene z velikonočno potico, s presmecem (velikim kolačem belega maslenega kruha, zamesenega na mleku), gnjatjo, klobasami in rdečimi pisankami ali pirhi, »k žegnu« v farno cerkev ali pred vaško kapelo, kjer so bile postavljene mize, ki so jih posodile bližnje hiše, da so ženske postavile jerbasa, pregrnjene in prevezene z velikimi snežnobelimi prti ali okrašenimi z lepim vezanjem. Vsaka je bila ponosna, da je imela čim večji in čim lepše pregrnjen jerbasa. Žene in dekleta pa so se tudi kar najlepše oblekle. Vsaka je hotela biti za to slovesnost kar najbolj čista in prikupna, v skladu s pomenom cerkvenega obreda.

Z materami so šle majhne hčerke in nosile tudi same majhne »korpce« s kosom potice, koščkom gnjatja in nekaj pirhi. Pomladno sonce je žarelo v svilenih rutah na glavah in v belih prti na jerbasih ter v belem oblačilu duhovnika, ki ga je pripeljal kak vaščan h kapeli v kmečkem »koleslju«, v katerega sta bila vprežena dva lepa rdeča konja, navajena bolj oranja in težkega voza kot koleslja.

Po blagoslovu sta zavalovili vrsti belo prekritih jerbasaov na dekliških glavah najprej po vaški cesti v obe smeri, nakar sta se začeli trgati, ko so dekleta in mlade žene zaporedno zapustile vrsto in zavile proti svoji domačiji. Gospodar s kolesljem pa je odpeljal duhovnika do prihodnje kapele ali v sosedno vas. Vsako leto je vozil isti: to je bila ena izmed častnih služb, ki jo je opravljala določena hiša v vaški skupnosti od generacije do generacije.

Zanimivo je, da so za blagoslov jedil prišle v poštev samo rdeče pisanke (pirhi), brez okrasov in vzorcev, po čemer bi se dalo sklepati, da so imele prav rdeče barvane pisanke nekdanj kak obredni pomen. Današes se je morda na to že pozabilo in devljevo v jerbasa vsakovrstne pirhe.

Proti večeru, a še pred sončnim zahodom, pa je bila vstajenska procesija, ki so ji preprosto rekli: vstajenje. Ko so šli k procesiji, so rekli, da gredo k vstajenju. In šli so vsi, otroci in odrasli, doma so ostali le bolniki, ki niso mogli hoditi, in tisti, ki so jim morali streči, če je bilo potrebno. Procesija se je slovesno vila skozi vas in preko kosa polja. Najmočnejši fantje so nosili cerkvena bandera, kajti včasih je pihalo in je bila res potrebna moč v rokah. Drugi so nosili baldahin. Tudi to so bila častna opravila. V procesiji so na glas molili in peli, da je pobožna pesem daleč donela v tihi večer velike sobote. Ljudje so odhajali od procesije tihi, slovesni, zadoščeni. Vedeli so: Kristus je vstal. Napočila je prava Velika noč.

Zdaj tega ne bo več. Slovenska Velika noč se je morala prilagoditi racionalnejšim pojmom in običajem drugih, morda latinških dežel, kjer ljubijo nočne obrede. S tem naša Velika noč gotovo ni izgubila na svojem verskem pomenu, izgubila pa je na svoji slovesnosti in poetičnosti, na svojem obrednem pomenu. Postala je nekam bolj skromna, skoro žalostna.

Ne vem, kako bodo naše žene in dekleta letos opravile z blagoslovom jedil. Ali bodo vzele jedila s seboj k vstajenski procesiji ob 20. uri? Morda. Saj zdaj jih večina vtak-

ne kak košček potice in nekaj pirhov kar v ročno torbico. Le kakšna deklica nese jedila k žegnu še v košarici. Toda tudi male košarice gotovo ne bodo vzele s seboj k procesiji.

Morda pa modri cerkveni možje le niso vsega še prav pretehtali, preden so se odločili za novo velikonočno obredje. Pozabili so morda, da pri obredih ni važna samo racionalnost, ampak tudi čustvo in predvsem čustvo veselja in slovesnosti. Današnje življenje res skoraj ne pozna več slovesnosti, kljub tolikim »proslavam«. In tudi naši prazniki postajajo vse bolj in bolj pusti.

Film o Spacalovem Krasu

V klubskem prostoru združenja »Italia nosta« v ulici del Ponte 7 je bilo te dni običajno četrtkovo srečanje prijateljcev Krasa. Kot uvod k diskusiji so predvajali film »Spacalova grafika«, ki ga je režiral Pierpaolo Venier. Film, ki je dobil priznanje na beneškem festivalu, naj bi podal nasprotje med umetnikovim gledanjem in dojemanjem neke pokrajine in sedanjo življenjsko stvarnostjo. Tullio Reggente je skušal obrazložiti idejno zasnovu in nastanek filma. Povedal je, da so izbrali Spacala zato, ker izraža v največji meri kulturo tržaškega prostora, ki je raznolik svet. Pred snemanjem je Reggente mislil, da pozna Kras, v resnici pa ga je začel spoznavati komaj takrat, ko je s Spacalom obiskal kraje in ljudi in tako prišel v neposreden stik z življenjem, torej z delom, navadami, mišljenjem in kulturo kraškega človeka. Beg z mesta na Kras in zatekanje v naravo se največkrat omejuje na kroženje z ovtomobilom po kraških cestah in sedenje po kraških gostilnah in restavracijah, kar pa je banalno in nesmiselno, saj je to v bistvu nezanimanje za ljudi, ki v teh krajih živijo. Če sem prav razumel, se v teh izvajanjih Reggenteja kaže, kako je bilo tudi idejno izhodišče ustvarjalcev filma precej daleč od resnične stvarnosti.

Film prikazuje s posebno tehniko svet Spacalovega umetniškega ustvarjanja ter kraški in istrski svet, iz katerega je Spacal črpal motive za svoje delo. Diapozitive Spacalovih grafik je Venier prekrival z negativom, ki je kazal neposredno stvarnost. Film prikazuje najprej vojna pogorišča na Krasu in v Istri in takratno Spacalovo grafiko, nato Spacalove istrske motive, ki jih Venier prekriva z neposrednim prikazovanjem življenja na obali. Pri kraških motivih pa Venier prekriva Spacalove grafike s kraškimi motivi dvorišč, portalov, hiš, polj, mož in žena, živali in

otrok. Glasbena spremljava na žalost zaradi okvare ni mogla učinkovati tako, kot so želeli ustvarjalci, in nasprotje med idiličnim Spacalovim svetom in današnjim tempom življenja ni prišel dobro do izraza.

Vprašanje pa, ki si ga postavljam, je, koliko je torej teza (ki jo je že sam Reggente nekoliko omilil), o kontrastu med tržaškim svetom in njegovo umetniško interpretacijo na eni strani teh tehničnim svetom današnjih dni, na drugi strani, tudi res konflikt med avtentičnim tehničnim svetom in neavtentičnim in neveljavnim svetom podeželja. V bistvu gre pri takem gledanju za nesporazum. Kljub motorizaciji in tudi spremenjenemu načinu življenja na podeželju, svet podeželja vendarle ohranja svoje značilnosti, svoj utrip. Življenje vaške skupnosti se sicer spreminja, je pa še vedno zelo različno od mestnega. Nasprotje je kvečjemu v tem, da se življenje na podeželju v glavnem odvija na drugačni ravni kot tisto v mestu in da torej tudi ljudje, ki v teh dveh različnih stvarnostih živijo, izražajo to različnost s svojim čustvovanjem in miselnostjo, pa naj se tega zavedajo ali ne. Sociološka analiza načina življenja teh dveh svetov nam bi takoj pokazala, da imamo pred sabo dve različni strukturi. Vaška skupnost še vedno omogoča neposrednejše stike med ljudmi, vendar so razlike ublažene, če hočeš živeti v skupnosti, se ji moraš tudi podrežati in se vanjo vključevati. Vsak svet zase, mestni svet, svet uradov in tovarn na eni strani in podeželski svet na drugi strani, sta dva enakovredna izraza resničnosti, sta vsak zase resničnost in torej avtentična.

Vr.

Vsi risani motivi v tej številki so delo slikarja **Hermana Vrečka**

Prvi misijonarji med Slovenci

Vsa pozornost slovenskih vernikov in tudi zgodovinarjev je usmerjena samo na brata Cirila in Metoda, ki sta uživala varstvo in podporo slovenskega kneza Koclja in sta res odigrala veliko vlogo v slovenski verski in kulturni zgodovini, ter na svetega Modesta in na njegove učence, ki so še pred Cirilom in Metodom širili krščanstvo med karantanskimi Slovenci. Skoraj neznan pa so slovenski javnosti prvi misijonarji, ki so prinesli našim prednikom nauk o Kristusu, ki je odrešil človeški rod, in skušali misijonirati med njimi, čeprav le z majhnim uspehom, ker Slovenci takrat še niso bili zreli za krščanstvo. Bili so še preveč vdani svoji tedanji veri, katero pa bi težko imnovali pogansko, ker zgodovinski viri (npr. bizantinske zgodovinar Prokopij) in etnološke in etimološke analize dokazujejo, da so verovali v enega samga Boga, kar je bilo za tedanji nekrščanski del Evrope nekaj izrednega. Toda tisti edini Bog, v katerega so verovali, ni bil krščanski Bog, ampak božanstvo, v katero so tisočletja prej verovala najbrž mnoga evropska ljudstva, le da ve je tista vera potem pri skoro vseh izkrivila v mnogoboštvo, zelo verjetno pod vplivom rimske in grške mnogobožne mitologije. Slovenci, ki so ostali dolga stolecja daleč od Rimljanov, v severnovzhodnih delih Evrope, pa so svojo enobožno vero ohranili in jo prinesli verjetno tudi še s seboj v novo domovino. Svojega Boga, ki so ga imenovali najbrž Korant, so častili pod močnimi drevesi in vrh gora, kjer so mu verjetno postavljali oltarje ali primitivna svetišča iz kamena in morda tudi iz lesa.

GOTSKI MISIJONARJI

Najbrže ne bo nikoli mogoče dognati, kdo so bili prvi krščanski misijonarji, ki so prišli med Slovence, in odkod so prišli. Gotovo pa to ni bil duhovnik Majoran, ki ga je dal Heitmarov krstni boter Lupo, predstojnik samostana in cerkve na otoku Au v Chiemskem jezeru na Bavarskem, temu mlademu slovenskemu knezu za spremljevalca, ko se je ta vrnil v Karantanijo, da bi ga ljudstvo potrdilo za novega kneza po smrti njegovega mladega bratranca Gorazda (Gor-ast pomeni Gorova ljubezen.) Ni dvoma, do so že pred Majoranom Slovenci prišli v stik s krščanskimi misijonarji, bodisi v svoji prejšnji domovini bodisi v novi. Krščanske misijonarje tistega časa, pa naj so prihajali iz zahodnih krščanskih središč ali iz Bizanca, sta odlikovali izredna vnema in neustrašenost. Kar goreli so za svoje misijonsko poslanstvo. Mučeništva se niso bali, ampak so si ga mnogi še želeli, da bi

tako tudi s krvjo dokazali svojo vero, po vzgledu krščanskih mučencev v prvih stoletjih, in si zagotovili večno zveličanje. Zato se niso bali poti k oddaljenim barbarskim narodom, niti k takim, ki so bili na glasu zaradi svoje divjosti in okrutnosti. Tako lahko sklepamo, da je že vsaj od 4. st. dalje prišel tudi k Slovincem v njihovi prejšnji domovini nekje v vzhodni Evropi marsikak misijonar tako z zaploda kot z vzhoda, najbrž v spremstvu trgovcev. Kakšna je bila usoda teh misijonarjev, seveda ne vemo. Prav gotovo pa so bili med njimi gotski misijonarji, ki so širili arijansko vero, h kateri je bil spreobrnjen že ves gotski narod. Mnoge besede v slovenskem verskem izrazoslovju izvirajo verjetno še od teh gotskih misijonarjev, kar daje sklepati, da njihov misijonski trud ni bil zaman, ampak da se je določeno število Slovencev spreobrnilo k arijanski veri. To tudi ni bilo nič čudnega, saj so sprejeli arijansko vero poteg Gotov tudi Langobardi, ki so živeli nekje v sosesčini Slovencev.

SREČANJE Z LAHI

Ko so se Slovenci - verjetno ob koncu 6. stoletja - naselili na današnjem ozemlju in v današnji Avstriji, nekako od črte Passau-Ried-Vöcklabruck-izvir Drave-vzhodni rob Furlanske nižine in potem po sedanji etnični meji med Italijani in Slovenci na Tržaškem do vrat isirskih mest, so naleteli tam na naselbine prejšnjega prebivalstva, ki niso bile čisto zapuščene. Mnogo prejšnjih prebivalcev je sicer pobegnilo pred njimi v isirska obmorska mesta v Trst, v Furlanijo, v gorske doline na Tirolskem in v Salzburško kotlino, zavarovano z visokimi gorami, odkoder so mogli najti po potrebi še varneje zavetje tudi za salzburškim mestnim obzidjem (Salzburg je bil že tedaj važno trgovsko mesto zaradi svoje soli) in na Bavarskem; toda vsi vendar ne niso pobegnili, saj nikdar ne pobegete z določenega ozemlja vsi prebivalci, niti ob prisiljevanju najhujših sovražnikov. Tako so tudi Slovenci naleteli na naselbine, vasi in morda tudi mesta, ki so ohranila vsaj del prejšnjega prebivalstva. Te ljudi so imenovali Slovenci Lahi ali Vlahi, kar je prastaro ime, ki so ga dajali severni narodi Keltom, Galcem in Romanom (vask - vlaški, odtod tudi ime keltskega Walesa). Ti Lahi so bili že dolgo pokristjanjeni Noričani, po večini keltsko-ilirskega pokolenja, jezikovno pa polatinjeni, medtem ko so govorili v oddaljenih vaseh najbrž še keltsko ali vsaj mešanico keltskega in latinskega jezika. Od starih prebivalcev so sprejeli Slovenci precejšnje število besed, kot npr. ura, miza, dom, peš, gotob itd. (to jezikovno področje še ni raziskano), in gotovo so šli preko njih spet v stik s krščanstvom, kajti lahko si mislimo, da je večina prejšnjega prebivalstva ohranila svojo krščansko vero.

Ker so bili stari naseljenci v manjšini, morda celo v veliki manjšini, niso mogli pokristjaniti glavne mase Slovencev, kljub temu, da se je začelo staro in novo prebivalstvo verjetno takoj mešati med seboj. Ker je gotovo vsaj nekaj duhovnikov ostalo pri starih naseljencih (samo na tih današnje Slovenije so obstajale tri škofije: v Poetovu (Ptuj), Celeji (Celju) in Emoni (Ljubljani), so bili to prvi krščanski duhovniki, na katere so naleteli Slovenci v novi domovini.

Ni znano, kaj se je zgodilo s temi duhovniki - ali so jih Slovenci pobili ali so jim pustili, da so naprej opravljali svoje pastirsko delovanje med »Lahi« in morda tudi med novimi naseljenci. To je bilo najbrž odvisno od posameznih slovenskih poglavarjev - županov - ker prave, trdne organizirane osrednje oblasti najbrž ni bilo. Med temi duhovniki je bil najbrž tudi kakšen pravi Rimljan, kajti niti vsi Rimljani in drugi prejšnji priseljenci verjetno niso pobegnili pred novim ljudstvom, v upanju, da bodo lahko naprej trgovali in ohranili svoje imetje. Toda velikega uspeha pri pokristjanjevanju Slovencev tudi ti laški duhovniki niso

imeli, če so ostali živi. Vsaj za zdaj ni nobenih zgodovinskih ali drugih dokazov, da bi bili Slovenci prišli pod močan krščanski vpliv s te strani, najbrž zato ne, ker so videli v Lahih podložne ljudi in jim ni bilo do tega, da bi sprejemali vero od njih. Vera »krščenikov« - ta naziv je postal sinonim za podložnike oziroma za hlapce in dekle - se jim pač ni zdela dobra vera. Vendar lahko sklepamo, da je določeno število Slovencev, zlasti tistih, ki so se poročili s krščanskimi Lahi ali Lahinjami, le nekoliko pobliže spoznalo krščanstvo ali vsaj njegove moralne zapovedi in pojme.

Tu pa tam je najbrž poskusil misijonirati med Slovenci tudi kak misijonar iz oglejskega patriarhata ali iz Salzburga, kateremu je bilo več do oznanjanja božje besede kot do življenja.

SVETI KOLUMBAN

Prvi po imenu znani misijonar, ki je hotel iti misijonirati med Slovence, ki so bili takrat bolj znani po Evropi kot Karantanci, Vendi ali Vandali, je bil Kolumban (pozneje bil proglašen za svetnika). To je bilo leta 612 ali 613, ko je bival v samostanu v Bregenzu. Ker se je hotel izogniti homarjiam, ki so nastale l. 612 zaradi spora med frankovskim kraljem Teodorikom II. in njegovim bratom Teodobertom II., je sklenil, da bo šel drugam oznanjat krščanstvo. Kot piše opat Jonas iz samostana v Bobbio v Kolumbanovem življenju, katerega je začel pisati nekaj let po njegovi smrti, je imel Kolumban namen iti misijonirati med Slovence, »da bi jih pripeljal na pot resnice«. Toda iz prikazni, ki jo je imel v spanju, je sklepal, da to ljudstvo še ni zrelo za sveto vero. Zato je še nekaj časa ostal v Bregenzu, nato pa se je podal v Italijo, kjer je l. 615 umrl. Tisto o prikazni je sicer bolj malo verjetno, zato si lahko mislimo, da je kak tehtnejši vzrok odvrnil Kolumbana od tega, da bi šel oznanjat krščansko vero med Slovence. Ta vzrok je bil gotovo v tem, da se je prav tedaj razširil glas o divjosti in bojevitosti Slovencev. Okrog leta 610 so namreč združeni Obri in Slovenci pobili skoro vso langobardsko vojsko v Furlaniji z vojvodo Gisulfom vred, opustošili in izropali deželo, zavzeli Cedad in odpeljali v ujetništvo tudi Gisulfove hčere in pradedo poznejšega langobardskega zgodovinarja Pavla Diakona. Naslednje leto (611) so Slovenci premagali bavarskega vojvodo Garibalda pri Lienzu in opustošili obmejne bavarske pokrajine, s čimer tudi niso izboljšali svojega slovesa. Leta 612 pa so udarili v Isiro, »jo opustošili, da bi se človek razjokal, in pobili mnogo vojakov«, kot je zapisal Pavel Diakon.

To je bilo tisto, kar je Kolumbana odvrnilo od namena, da bi šel misijonirati med Slovence. Tudi sveti, apostolski ljudje in misijonarji morajo biti namreč realisti. Kot tak je spoznal, da ljudstvo, ki se je neprestano bojevalo in dokazovalo svoje nagnjenje do nasilja, bojev in plenitve, ne bo poslušalo njegovega nauka o Bogu, ki terja, da bi ljudje ljubili svojega bližnjega in da ne bi ubijali in delali nikomur krivice. Zato si ni obetal uspeha. Morda ga je bilo tudi nekoliko strah. Ta vzrok pa njegovemu življenjepiscu opatu Jonasu čez leta in v drugem, oddalje-

nem italijanskem okolju ni bil več v podrobnosti znan, zato si je razložil Kolumbanovo odločitev, da ne gre k Slovincem, s prikaznijo v sanjah. Vendar pa je le še vedel, da je bil vzrok v tem, da Slovenci še »niso bili zreli« za krščanstvo.

ŠKOF AMAND MED SLOVENCİ

Osemnajst let pozneje je poskusil svojo misijonsko srečo pri Slovincih škof iz Utrechta na Holandskem, Amand, ki je bil frankovskega rodu in je bil pozneje tudi proglašen za svetnika. O tem poroča njegov življenjepisec, menih Baudemund, ki je opisal Amandovo življenje kmalu po njegovi smrti, okrog leta 680, in katerega podatki so se izkazali za zanesljive. Baudemund poroča, da je škof Amand slišal, da so Slovenci še podjarmljeni od hudiča, in ker je želel doseči mučeniško krono, se je napotil k njim. Ko se je prepeljal čez Donavo, je došel v njihove kraje in jim začel oznanjati sveti evangelij. A le malo se jih je spreobrnilo. Ko je videl, da njegovo misijonsko delo ne rodi mnogo sadu in da pri Slovincih tudi ne bo dosegel mučeništva, se je vrnil k svoji čredi na Holandsko, da bi njo pripeljal v nebeško kraljestvo.

Ta Baudemundov spis je za slovensko zgodovino zelo važen dokument, kar je doslej večina slovenskih zgodovinarjev prezrla, ker so jih zanimali bolj boji in politični dogodki tistega časa, medtem ko so se jim zdeli tako brezuspešni misijonski poskusi z zgodovinskega stališča malo pomembni, saj se je po njihovem začelo pravo pokristjanjevanje Slovencev, kot rečeno, šele s svetim Modestom in svetima Cirilom in Metodom. Spregledali so, da ima zgodovinski zapis o Amandovem obisku pri Slovincih tudi velik pomen za politično zgodovino. Čudno je namreč že to, da se je škof Amand iz tako oddaljenega kraja, kakor je Utrecht, odločil, da gre misijonariti prav k Slovincem, saj je imel takorekoč pod nosom poganske Sase, Dance, polabske Slovane, ki so segali takrat še čez doljnjo Elbo, Anglo-Sase v Britaniji in Čehe. Zakaj je torej sklenil iti prav med Slovence? Očitno je, da je moral slišati o njih kaj takega, da ga je zamikalo, da bi spreobrnil prav nje. Baudemundovo pisanje o tem, da si je želel predvsem mučeniške krone, je seveda povečevanje Amandovega svetništva, kajti škofu Amandu bi ne bilo treba potovati tako daleč, da bi dosegel mučeništvo. Sasi, ki jih je imel v sosesčini, so z veseljem pobijali krščanske misijonarje; če pa bi mu bili proti pričakovanju prizanesli, mu je bilo treba potovati le malo naprej, pa bi se znašel pri Dancih ali pri Polabcih, ki bi mu bili gotovo izpolnili željo po mučeništvu. Škof Amand je moral imeti torej drug vzrok, da je želel iti misijonariti med Slovence.

ZAKAJ NI ŠEL K ČEHOM?

Zelo verjetno je, da se je odločil za to, ker je segel do njegova glas o Slovincih, ki so pod Samovim vodstvom premagali Obre. Njihovo sijajno zmago nad Obri, ki so pridrli prej večkrat pleniti tudi globoko v frankovsko državo, je gotovo ves krščanski Zahod z veseljem pozdravil. Obrov so se zaradi njihove okrutnosti in azijskega porekla vsi bali. Škofu Amandu je nedvomno vzbudil simpatijo narod, ki je potolkel Obre in začasno ali za trajno odvrnil obrsko nevarnost od krščanskih zahodnih dežel. Najbrž je menil, da je tak narod vreden, da postane tudi krščanski in se vključi v družino zahodnih kulturnih narodov.

Podatek, da se je Amand prepeljal čez Donavo, da je došel do Slovencev, popolnoma točno dokazuje, da se je napotil prav k našim prednikom in ne h kakšnemu drugemu slovansko govorečemu narodu. Ravno ta podatek pa tudi potrjuje, da je morala biti prestolnica Samove države nekje **južno od Donave**, torej na takratnem slovenskem ozemlju, kajti če bi bila na Češkem ali na Moravskem, kot trdijo češki in za njimi tudi mnogi slovenski in drugi zgodovinarji, bi se bil škof Amand nedvomno napotil tja, saj bi bil

v tem primeru veliko več slišal o Čehih ali o Moravcih in bi bil tudi začutil željo, da jih spreobrne. Do njih je bilo tudi precej bliže, še bliže pa do Polabskih Slovanov, če bi mu bilo šlo samo za to, da misijonari med Slovani.

Poleg tega je bilo tedaj pravilo, da se je vsak misijonar podal najprej k vladarju dežele, v kateri je želel misijonariti, z namenom, da bi spreobrnil najprej kralja in preko njega ves narod, ki se je v tem navadno ravnal po vladarju; ali pa, da si vsaj izposluje dovoljenje za misijonsko delovanje med ljudstvom in si pridobi kraljevo varstvo. Značilen primer za to je tudi poznejša karantanska zgodovina (Modest ter Ciril in Metod), a podobnih primerov je bilo v tedanji Evropi še na desetine in desetine.

OBISK PRI KRALJU SAMU?

Škof Amand je bil torej gotovo namenjen najprej v prestolnico kralja Sama, ki je bila verjetno nekje v današnji Gornji Avstriji, morda v Steiru (nardijsko styra - voditi, sedeti v). Najbrž je tja tudi prispel, vendar Sama ni mogel spreobrnil, ker ta verjetno ni bil pripravljen, da bi se odpovedal enajstim »odvečnim« ženam (imel jih je dvanašt in družim užitek, ki niso šli v sklad s krščanskim življenjem, kot ga je pojmoval svetniški škof Amand. Toda dovoljenje za misijonsko delovanje je dobil, ker je nato poskusil z misijonskim delovanjem. Seveda si ne smemo misliti, da je bil sam, ampak je imel s

seboj najbrž več duhovnikov, tolmača in tudi služabnike, ki so skrbeli za konje in voze itd. Teško si je misliti, da je škof Amand tako hitro izgubil pogum zaradi majhnega števila spreobrnenjencev, kajti naj jih je bilo še tako malo, nekaj jih je vendar bilo in to bi ga bilo moralo kvečjemu razveseliti in opogumiti. Da pa je tako hitro zapustil Samovo državo (verjetno naslednje leto), je bila vzrok najbrž vojna, ki je leto dni po njegovem prihodu izbruhnila med Karantanci in Franki. Frankovski kralj Dagobert sam je šel namreč z vojsko na Sama, a z juga je začela prodirati v Karantanijo še langobardska vojska, verjetno s severovzhoda pa alemanska.

Škof Amand se je kot Frank in frankovski škof znašel v neprijetnem položaju. Karantanci so videli v njem podložnika i nprivrženca frankovskega kralja (kar je verjetno tudi bil), Franki pa bi mu bili utegnili zameriti, če bi bil ostal med Karantanci, njihovimi sovražniki. Zato si lahko mislimo, da se je Amand naglo spet prepeljal

čez Donavo in opustil misijonsko delovanje, ko so izbruhnile sovražnosti, ali pa je moral zapustiti deželo po porazu fanškovske vojske, ker so postali Slovenci preobestni, ali pa so v njem preveč videli le Franka. Vsekakor si ni mogel izbrati slabšega časa za svoj misijon med Slovinci, kakor je bil tisti. Da pa se mu ni nič zgodilo in da je verjetno tudi dobil od Sama dovoljenje za misijonsko delovanje, je vendar lepo spričevalo za tedanje Slovence in njihovega vladarja. Sploh je zanimivo, da stara slovenska zgodovina, ne pozna primera, da bi bili Slovenci ubili kakšnega misijonarja, ki jih je prišel oznanjat božjo besedo, kar pomeni, da v misijonarjih niso videli sovražnikov.

Polem zgodovinski viri dolgo časa ničesar ne poročajo o kakih misijonskih poskusih med Slovinci. Šele okrog l. 700 je menda poznejši salburški škof Rupert, tudi proglašen za svetnika, obiskal tedanjega karantanskega (zgodovinski vir ga imenuje vandalskega) kralja ali kneza, ko je prehodil Visoke Ture. To pomeni, da je imel tedanji karantanski vladar svoj sedež na Koroškem. Bajje je oznanjal božjo besedo Slovincem in imel dosti uspehov. Postavil je bajje tudi več cerkv in ustanovil več samostanov.

SVETI RUPERT PRI KARANTANSKEM KNEZU

To je seveda neresnično in njegov življenjepisec očitno pripisuje škofu Rupertu tisto, kar je 60 let pozneje izvršil šele škof Modest. Vendar pa je verjetno, da je tudi Rupert poskusil z misijonskim delom med Slovinci, četudi z veliko manjšim uspehom, tako ima trditev v omenjenem življenjepisju, ki je nastal okrog leta 873, vendar nekaj osnove. To potrjuje izraz Wandali za Slovence, ki se je pač še uporabljal okrog l. 700, ne pa več sredi druge polovice 9. stoletja in tudi ne v času škofa Modesta, ko je že popolnoma prevladalo ime Karantanci za Slovence. Če bi se nanašalo vse, kar pripisuje ta življenjepis svetemu Rupertu, samo na Modesta, bi bil življenjepisec pač uporabil tudi tisti izraz za Slovence, ki je bil v navadi v Modestovem času. Tako pa kaže, da je uporabil neki starejši pisani vir ali še verjetneje ustno izročilo, ki pa je bilo že nejasno, tako da ga je dopolnil iz svoje fantazije oziroma z zgrešenimi podatki. Trdno zgodovinsko dejstvo pa je, da so Slovenci okrog l. 725 pridrli na Salzburško in podrli cerkev, ki jo je dal postaviti v Bischofshofenuš kof Rupert, in pregnali menihe iz tamkajšnjega samostana. Cerkev je ostala mnogo časa porušena, ker je vedno grozila nevarnost od Slovencev, ki jih imenuje zgodovinski vir »crudeles paganos« (okrutne pogane). Vendar s tem ni rečeno, da ni bilo med Slovinci nobenega kristjana, saj je imenoval neki zgodovinski vir tudi Langobarde za pogane, čeprav so bili arijanski kristjani. Kroničarji pač niso pazili na besede, če je šlo za sovražnike.

Da pa so primorski, kranjski in karantanski Slovenci že sredi 7. stoletja poznali duhovnike po videzu, dokazuje pripovedovanje Pavla Diacona, da so se slovenski bojevnik, ki so okrog leta 664 vdrl v Furlanijo, norčevali iz vojvoda Vektarija in njegovih maloštevilnih vojakov, češ da gre nad nje patriarh s svojimi duhovniki. To bi pomenilo, da so precej dobro poznali cerkveno ureditev v Furlaniji - če si namreč ni Pavel Diakon tistega izmislil, ker je imel za zgodovinarja precej bujno fantazijo.

Že glede na tedanje razmere v Evropi in na lego slovenskega ozemlja Ogleja, Gradeža in Salzburga lahko domnevamo, da je prišlo od obiska škofa Amand do Majoranovega potovanja v Karantanijo še do številnih drugih poskusov misijonarjenja med Slovinci, ki pa so ostali neznani.

A tudi iz omenjenih zgodovinskih podatkov je vendar razvidno, da Slovincem krščanstvo že davno ni bilo več čisto tuje, ko je karantanski knez Borut okrog leta 745 zaupal Bavarcem svojega sina Gorazda in nečaka Heitmara (Hotimir je postal šele v 19. stoletju), da ju vzgajijo v krščanski veri, s čimer je storil eno najbolj odločilnih dejanj slovenske zgodovine. E. Z.

ALOJZ REBULA

Obisk pri Internunciju

(Odlomek iz romana „V Sibilinem vetru“)

Kitajron — zdaj je končno skočil izza slemena, ko sva mu zavila pod rob, kjer se je kolovoz vzpenjal na rezilu dveh pobočij. Pozdravil naju je v prepihu, ki je zavel od tam, sanjska sinjina, ki je zdaj od blizu postala surova razmetanost host in skal. Sleme, na katerem je stal Lepi vrelec, se je spuščalo spodaj od njegovih zelenih nedrij kakor podolgovat pomol z vsidranimi čolni koč.

Še nižje, v amfiteatrski globeli, si je jesen že odpasovala svojo zardelo tančico. Potem, po novem dežju, bi prišel na vrsto njen žafranasti hiton. Nazadnje, kjer so se metale v Kitajron bukove hoste, škrlat, čedalje bolj ognjen, v tiho žalostno slavo temu, kar je imelo priti tam iz skitskih dalj.

Po kolovozu je zacurljala gnojnica. Prepah se je zdaj metal iz doline v dolino. Amfiteater pod nama se je še bolj odpiral v nove razdelke senožeti in gozdov in Kitajron nad njim je bil tik pred izbruhom žafrana, ki je imel postati škrlat in ogenj in potem, na kraju vsega, mir snegov — ne, človek se je lahko zbrisal z zemlje, zemlje same, bi bilo škoda...

Gnojca, hlev, kmetič, ki pokuka nekje in izgine. Otroški živčav v bližini — morda bi naletela na Internuncija kar spotoma. Morda je bil najin Polifem kar sredi svojega otroškega ljudstva. Naposled sva bila na vrhu.

Tudi tu so se trehe tu pa tam udirale. Toda vse je obvladalo občutje vrha v prepihu: kakor da hodiva po odru, postavljenem za občinstvo dolin. In tamle na dosegu roke je čakal Kitajron, plešasti kralj iz rodu Ojdipovičev, da stoni nanj in da med deskami neba zaigra trilogijo o zemlji in človeku.

Na trati je množica otrok, daleč preveč jih je bilo za tistih nekaj hiš, mahala s krampi in z lopatami. Drugi so morali biti v nekakšnem jarku, iz katerega so prav tako poblikavale lopate in odmetavale samo delček tega kar so zajele, kakor je to pri lopatanju otrok.

Na najino povpraševanje se jih je kakih pet zaprašilo v jarek. Iz njega je stopil možki z brado kakor Zeus. Nekam napadalno se je zazrl v naju, češ: »Če hočeta pretep, ga sprejemem!« Nato je zmagoslavno vrgel pesti v zrak, dva škornja sta stopila v znani zanosni korak, Internuncij naju je pripoznal, zakaj prav on je bil — Internuncij — v novi hribovski izdaji, s preroško črno brado.

»Gloria in altissimis! Gloria! Glo!«

Trepelo je nekaj časa, preden si naju je namečkal na prsni. Da, tisto je bil Kitajron: tistole so bili njegovi šolarji: pouk je že bil, zdaj so delali: šola je bila onale lopa tamle: blagoslovljena, ki prihajata v imenu Gospodovem!

»Preden se sploh ganemo odtod, naj vama izpovem svoj Mea culpa. Zaradi tistega pretepaškega vina namreč. Pomislita: ko me žena ne bi bila opozorila na to, jaz do danes tega ne bi bil opazil. Meh je pač meh. Torej oprostita. Pomota!«

»Pomota bi bila, ko bi bil poslal drugačnega,« je rekel Lateran.

Tako je Internuncij zvedel za pretep, kajpak v svojo veliko nesrečo. Posekal bi tiste trte. »Kar rastejo naj!« je rekel Lateran. »Kadar gre za to, da okrcaš nekaj estetizma, je tista divjačina kot nalašč!«

»Prvo je usmiljenje, Lateran!«

»To je sveta apostolska vera. Dokler do te ne pridem, mi pač ostajajo noge.«

»Prišel boš! V tebi je snov za tigre, ti moj satan,« ga je Internuncij spet prižel nase.

»Dedec si s tole brado! Kakšna zaobljuba je to?«

Internuncij si jo je mislil pustiti rasti, dokler mu ne bi bilo dano poromati si jo je mislil pustiti rasti, dokler mu ne bi bilo dano poromati v Rim. Na Petrovem grobu bi se ostrigel. Mogoče je bilo v tem tudi nekaj klica krvi, njegov prednik je prišel pod Kitajron iz Marsike kot vojaški kolon, v družini še ni izgnila tradicija rimskih imen. Da, s tisto brado je

mislil počakati, dokler ne bi videl grodov mučencev, ko pa se jim sam tako in tako ne bi nikoli pridružil...

»Zaenkrat si spoznavalec, ne? Počasi, pa gotovo! Kaj pa tale pedagogika s krampi?« je pokazal Lateran na otroke, ki so povsem opustili delo in zijali v nas.

»Vodovod!«

»Za krstno vodo?«

»Zaenkrat za pitno.«

Internuncij naju je popeljal k jarku. Že od pomnjenja so domačini nosili vodo od studenca precej daleč pod vrhom, pa še zmanjkalo je tistega izvirk, če je bilo kaj preveč suše. Kljub temu je bilo treba pregovarjanja, da so si domačini zamislili vodovoda osvojili, čeprav ni šlo za veliko reč: pol parasange jarka, izpeljanega tako rekoč po ravnem, tja do vznožja Parnesa — tistole teme tamle je bil namreč Parnes. Dekurioni v Dekeleji so sicer bili za vodovod, a ne za vodovod, ki bi ga pobudil on, Internuncij. V tem primeru je celo voda postajala politika. Delati so začeli kljub temu. Nekateri hiše so se obvezale za roke, kdor je imel mezga, se je obvezal za mezga za odvažanje materiala, po pouku pa je pristopal še on s svojimi šolarji.

»Pa ne, da je vsa ta sodrga odtod?« je vprašal Lateran.

Internuncij je pokazal na globeli na obe strani, to so bili otroci iz vseh tistih zakotij, naraščaja ni bilo, Grčija se je praznila, Strabon si ni izmislil ničesar, ko je to zapisal.

»Celo z bojotske strani prihajajo nekateri,« je rekel Internuncij. »Zdaj pa si je Dekeleja izmislila, da pravzaprav Bojotija upravno ne spada pod Ahajo, ampak pod Makedonijo.«

»Da bi ti odtegnili tiste otroke?« sem vprašal.

»Kajpak, za to gre pri tem vprašanju o provincialnih mejah!«

»Sokrat ni izpil trobelike, ker je tridesetim tiranom kvasil o notranjem demonu, ampak ker je kvaril mladino!« mu je požugal s prstom Lateran.

»Ko bi imel samo teh nekaj domačinov iz Lepega vrelca, bi to Dekeleja tako ali drugače požrla. Iz okolice pa se jih nabere,« je rekel Internuncij, potem pa razglasil otročadi, da so za danes končali.

Rekla sva mu, naj zaradi naju kar dela naprej do predvidene ure, saj bi si midva medtem

Maksim Gaspari — Butare neso

lahko privoščila nekaj razgleda. Internuncij ni hotel slišati o tem.

»Čast...« je vzdignil roke proti otrokom v dirigentsko kretnjo.

»Očetu in Sinu in Duhu,« je v zboru odgovorilo s trate, nakar se je gneča razletela po pobočju.

»Ta nabor za nebesa pa gre kar na debelo,« je rekel Lateran.

»Kaj to škodi Marku Avrelu in Luciju Veru?«

»Kako, si mogoče pripravil na takšne zbrovske nastope tudi Dekelejo?«

»Nastope imam tam jaz!«

»Ti kar kuži te dolinice! Kje pa učiš? Da vidimo ta Vrt spreobrnjenja!«

Prostor sicer ni dišal po ovcah, a lahko bi nič drugega kot odprta staja s slamnato streho, po steptanih tleh pručke, kjer so si morali otroci pisati na kolenih, le na dnu je bila stena iz desak, kjer so bili na karti ponazorjeni pridelki Atike, oljke in grozdje in fige, zeleni marmor iz Karistija in beli s Penteliha.

»Marmorni reliefi s homerskimi prizori pa so že naročeni,« je rekel Internuncij.

Internuncijev Vrt. V tleh je bil še zabiti kakšen ovčji bobek. Pa je Internuncij gledal, ko da pravzaprav ni bil rojen za nič boljšega kot za tisto.

Srečen je rekel: »Danes bi pravzaprav ob tej uri tako in tako nehal. Kruh moram namreč dati v peč. Motita me sploh nič ne!«

Žena je čakala na porod, pa se je raje s kruhom dajal sam. Deset hlebov — še najmanj zase. Pekel je tudi za delavce, ki so spodaj v dolini razširjali carinarnico. Pa tudi reveži so bili zmeraj okrog.

Hišica, ki se v ničemer ni razlikovala od drugih na slemenu, razen po nekakšni negotovanosti na ohišnici, zasajeni s čudnimi rožami. »Kje pa imaš hrastov venec?« sem vprašal Internuncija, ko sem zastonj pogledal po odlikovanju nad hišnimi vrati.

»Noter sem ga dal, kavelj pa je še nad vrati.«

»Je to sveta poniznost?« je rekel Lateran.

»To je kar nesveta previdnost,« je odgovoril Internuncij.

Tisti venec je bil še edino, na kar se je lahko skliceval, kadar so ga klicali dol v Dekelejo. Zadnji čas je imel vtis, da je bilo morda komu do tega, da bi izginit s podboja. Zato ga je raje obesil na steno v sobi

Prostori so bili majhni, da si imel vtis, kakor da neprestano zadevaš na eno — na peč. V primeri z drugim je bila namreč prav neznanca. Žena jo je bila razbelila, zdaj je pometala smeti od butaric, vsa drobcena je ob možu velikanu spominjala na ptičko, ki si je niti na dlan ne bi mogel vzeti brez strahu, da jo zdrobi. Obraz ji je bil hribovski, a nežen, z značilnim izrazom mnogih kmečkih deklet: mešanica nerodne miline in nekakšne vnaprejšnje vdanosti v vse, kar bo prišlo. Agata ji je bilo ime, iz dneva v dan je čakala, pa ji ni bilo kaj preveč poznati — donosila pa je z velikimi težavami, iz slabosti v slabost je šlo, ni bila brez strahu za svoj dan. Prepuščala se je božji volji, je rekla s svojim vezanim nasmeškom — kaj drugega naj bi bila ob Internunciju kakor palestinka. Rojena, spreobrnjena ali prekrščena, to je moral Internuncij še pojasniti...

»Fiat!« je vzdignil roke. »Kakor bo hotel on,

ki vodi vsak naš korak!«

Mistika, ki je tu dobro dišala po lesu in po jedeh.

Z Lateranom sva sedla v kot in globoko vdihnili. Izpod tramov v stropu so se skrbno prevezane sušile butarice zdravilnih zelišč. To so bile rože z ohišnice — nič lepotnega, ampak samo, kar je v zdravje.

Medtem ko nama je Agata postregla, je Internuncij že prišel z zajcem, ki je bil že na pol iz kože.

»Imam jih čez trideset,« naju je pomiril. »To raste. Dovolj, da ne jé mokrega in da se ne pari vseprek, pa raste!«

Zajca je že toliko očistil, da ga je lahko prepustil ženi, nato je začel devati z loparjem hlebe v peč.

Vmes je lovil od naju atenske novice, začeni o profesorjih. Okean se je najprej sukalo okrog svoje stične »svetosti« in je za novo akademsko leto napovedoval predavanja o »Svetosti kot temelju normalnosti«. Absint se je vsaj na zunaj vedel tako, ko da je zanj zvezdnato nebo prenehalo obstajati: baje je bil že ves v fiziki. Rombos je sestavljajal novo »De arte poetica« in še naprej verjel v smisel umet-

nosti in slave. Kakšen tovariš je mislil kot prostovoljec v vojsko, Zevgma se je oženil z Majo, logik z vestalko...

»Življenje, kaj?« je Internuncij počakal z lojarjem na vratih peč. »Po svoje prepolno logike in po svoje brez vsakršne logike!«

Toda glavne novice so bile še pred nami. Tudi on, izgubljen sredi samote pod Kitajrom, je bil založen z njimi — odkod, to je bilo zdaj prav tako malo jasno kot v Atenah. Kdove, kdo so bili njegovi obveščevalci — Dekeleja, prosjaki, razbojniki: ti so se kdaj pa kdaj oglašili tu, si dali postreči, odšli. Če ni vsega, kar je zvedel, zaznavalo samo njegovo apokaliptično uho? Ampak preden bi prisedel, se je moral umiti, ves od prsti je bil zdaj in od kruha.

Potem nama je gol do pasu na vratih sobe rekel, da je hrastov venec tamle, če nama je kaj do tega, da ga vidiva.

Prostor s stropom iz tramov, okrog in okrog svete podobe, med njimi priznanje imperija svojemu legionarju — nekakšno kolo, zgnjeno iz zlatih listov, z dvema visečima trakovima kakor plavutma.

Spomin na eno izmed prask, ki so vzneirile Antoninov mir, tam na Judovskem. Internuncij je še imel v očeh lesket Mrtvega mrtja, ki ga je gledal neko noč z visokega, kjer je bila v skalo izdolbena votlina. Uporniki so jo bili pustili polno rokopisov in bodal in tam je čuval ranjenega tovariša. Bilo je po bojih, naslednji dan bi moral priti po njiju tovariš z mezgom, toda bilo ni nikogar. Tako si je zadel tovariša na rame in ga nosil do večera, z vso svojo legionarsko opremo vred, z žago, lopato in sekuro. Tovariša si je naložil na rame kot mitrovec in ga na večer odložil kot kristjan. ranjenec ga je na poti spreobrnil. Luč, to je bilo njegovo odlikovanje, je menil Internuncij. A tudi kovinski venec si je hotel ohraniti, čeprav se je spraševal, kako dolgo ga bo še mogel metati v zobe tistim tam v Dekeleji, ki so čedalje pogosteje klicali na zagovor — do slej mu je to nekako uspelo...

Nato sva se tudi midva z Lateranom umila, odpasala sva se in se razkomadila za mizo. Bila je težka in površno zoblana — iz enega izmed tistih hrastov je morala biti, ki so v zelenih kohortah rasli v strmine pod Lepim vrelcem. Pod tramom je že gorela oljenka, prav hitro je šlo na nač. Kitajron tam zunaj je zagrinjal svoj zračni proskenj s plahkami teme, jesenska noč je morala biti vsa v preprih iz vinogradov. Tu pa — ta mali razsvetljeni prostor kakor paluba, ves v zeliščih, s tisto čezmerno pečjo, polno hlebov, ki so zdaj postajali kruh — kako daleč sva se zdaj počutila od vsega, kar je bilo najino življenje, življenje term in avditorijev, vse oglušelo sredi hrupnega mehurjenja tega, kar naj bi bila zgodovina...

Čutila sva: če je bila kaj zgodovina, potem je bilo to, da so s stropa dišala zelišča in da je zajec cvrčal na ognju in da je velika materna peč pekla kruh za človeka — samo to je mogel biti edini smiselni tok skozi čas, ta pohod ponižnih in nedolžnih, svetih reči, v katerih ni bilo zavrtnosti...

Na mizo je prišlo meso in kruh. Internuncij je prinesel meh, ob katerem se ni mogel zmotiti. Res, že po vonju to ni moglo biti kakšno prepeško vino. Kakor je imel še marsikatero zamisel za prihodnost, tako je Internuncij imel v mislih tudi vinograd iz tistih zlahnih trtic — bolj kot zase za to, da bi lahko zalagal z darivenim vinom cerkvene skupnosti naokrog, ki jim je mogel zdaj ustreči samo v neznatni meri.

Ko je naposled prisedel, nama je nakazal nekaj svojih načrtov: do novega čebelnjaka bi rad prišel, pa hišo razširil, če bi bila kdaj mogočost za to. Ni se samo umil, tudi brado si je počesal in se preoblekel. Vse, kar je imel opraviti ta dan, je bilo opravljeno. Samo onile kruh je bil še pred njim, a peka je šla sama od sebe, z zanesljivostjo svetih reči.

Zdaj je bil samo za naju. Kar naj bi se še zgodilo, to je vzela v svoje dobrotne roke noč. Iz brade mu je vzšla nekakšna ekstaza in se mu razlila čez obraz.

»Vse je dopolnjeno. Skupaj smo. Ljubimo se. Naj se peče kruh!«

Vzdignil je čašo: »Lateran, Nemezian! Še enkrat v tej krušni noči: **Benedicti in nomine Domini!**«

Ura velikih novic.

»Ne peče se nekaj saoma v peči, v imperiju se peče in v kozmosu!«

Ta z razpetimi rokami ...

Alois Hergouth je mlad avstrijski pesnik, njegova mati je bila Slovenka. Zdaj je asistent v inštitutu za narodopisje na graški univerzi. Leta 1965 je izdal pri založbi Leykam v Gradcu pesniško zbirko »Sladka gora — Der süsse Berg« (to je izvirni naslov) in jo posvetil »Juriju Dobniku, slovenskemu vinogradniku, ki je do svoje zadnje ure branil pičli kos zemlje, ki mu je edini dajal moč in kruh za življenje...«

Iz njegove zelo lepe pesniške zbirke, s katero se je razodel kot tenkočuten in globok pesnik, s finim čutom za jezik, prinašamo v prevodu nekaj tistih pesmi, ki so ubrane na velikonočni in pomladni čas.

TA Z RAZPETIMI ROKAMI

*Ta z razpetimi rokami.
Nema, lesena priča.*

*Naslikana,
očrnela od dima in molitev
NJEVOVA kri.
NJEVOVA krona iz
odpadlih rož.*

*Ko sveča dogori,
se zganejo sence.*

Luč v očeh še bolj zasveti.

KRIŽ NA VINSKI GORI REVNIH

*Križ na vinski gori revnih
je zacvetel
Kjer je lazila kača,
kjer so se v zahrbtnih nočeh
plazili lačni volki,
kipi mlado žareče zelenje.*

*Ozelenevajo kamni,
izrivajo trne,
rdeče cveti na sencih kri ...*

*Tako lahka je ljubezen,
cvetoči križ na vinski gori
Sladko ime,
tako preprosto, tako čisto ...*

*Otroci krasijo
Smrt vseh smrti,
otroci mrtvih,
matere in očetje živih ..*

*Kmalu bo cvetenje tako močno
kot preprosta ljubezen revnih.*

TO JE BIL DRUGI ČAS

*To je bil drugi čas!
Zeleni Jurij,
ali še več?*

*Zid v vinogradu je bil nov.
Kamen mlad.
Mah v žlebih mlad.
Breskev gori je cvetela
kot sanjsko ožarjen jutranji oblak.*

*Kukavica je pridno kukala
srečo.*

*Trava bo dobra!
Slama bo dobra!
Oktober bo poln vina in kostanjev.*

*Kukavica, le kukaj!
Zeleni Jurij! —*

*Kot sijoča nevesta
je stala hiša
s sveže spletenima kitama.*

APRIL

*April,
ljubljeni vr: ljubezen,
tako prepoln luči.
V mladi travi,
v cvetnem snegu noči —
tako svetel,
tako lahak
neomadeževani mesec.*

NENAVADNO LAHKA JE SMRT

*Nenavadno lahka je smrt.
Sveže platno,
po njem cvetje in rožmarin.
Sveže seno s sončnih pobočij.
Brez truda počiva
v belih rokah križ —*

"Sveta Marija" — molijo, pojejo.

"Sveta Marija" — pijejo novo vino.

*Nenavadno lahka
je tišina od večera do jutra.*

Zunaj se poraja nov dan.

Košarica pirhov

V velikem tednu me je prijatelj povabil na poučen sprehod po mestu. Sedla sva v njegov avto, v katerega je naložil nekaj košaric napoljenih z lepimi pirhi.

Pripeljala sva se do neke vile v predmestju. Prijatelj je vzel eno košarico in sva pozvonila. Odprl je hišni gospodar.

Prijatelj se je predstavil in dodal: »Gotovo se me še spominjate. Pred dvajsetimi leti ste mi za veliko noč pomagali. Rad bi se vam vsaj z majhnim darom oddolžil, Sprejmite!«

»Ah, da, da, spominjam se, toda saj ni potreba. Storiš sem takrat samo svojo dolžnost do bližnjega. Pa vseeno, hvala lepa in vesele prazničke!«

Peljala sva se do druge hiše. Sprejela naju je hišna gospodinja. Z veseljem je sprejela lepo okrašeno košarico pisanih pirhov. »Za velikonoč, pravite, pred dvajsetimi leti?« je pomišljala, »res, komaj se še spominjam, težki časi so bili...«

»Vi ste pa tako dobro srce,« je odvrnil prijatelj. »V družini smo bili lačni, vi ste mi pa takrat naložili košek in na vrh še dva pirha in kos prav slastne potice. Doma smo si opomogli. Danes sprejmite za vašo dobroto ta dar hvalečnosti.«

»Saj me je kar sram, da vam nisem bolj poma-

gala, ko ste bili v taki revji,« je skoraj zajokala. Podobno je bilo pri tretji, četrti hiši. Ustavila v avtu. Stvar se mi je zazdela že čudna.

Sva se že pred sedmo, pa še je bilo nekaj košaric. Posmejal sem se: »Za praznike pred dvajsetimi leti ti je brzkone šlo kar dobro, če so ti pri vseh teh hišah dajali potice, klobase, jajca, in druge velikonočne dobrote. Kako so ti ljudje blagega srca!

Prijatelj je ustavil avto. Z bridkim nasmehom je dejal: »Blagega srca? Pri vseh vratih, kjer sva danes potrkala, so me surovo odpodili. Niti enega jajca nisem dobil! Kaj še potice ali klobase!«

»V vseh teh hišah ti niso ničesar darovali? In isti ljudje?«

»Prav tod in isti.«

»Čemu jim pa ti danes nosiš darove v hišo in se jim zahvaljuješ, če ti sploh niso pomagali?«

Se bridkeje se je nasmehnil. »Če rečeš ljudem, da so ti kdaj izkazali dobroto, tudi če se več ne spominjajo, pa le radi verjamejo, da so samo pozabili na svoje dobro delo. Saj je vsak človek tak, da rad verjame v svojo dobro nprav. In morda bo res danes ali jutri storil kaj dobrega in bo kakemu revežu pomagal v stiski in potrebi. Ali ni to vredno košarice pirhov?«

Kocbek o čudaštvu znanosti

Zagrebski kuturni tednik »Telegram« je posvetil pred kratkim štiri strani slovenskemu pesniku in pisatelju Edvardu Kocbeku, ki je bil, kot predstavnik krščansko-socialistične skupine, tudi eden izmed voditeljev slovenskega osvobodilnega gibanja med zadnjo vojno. »Telegram« prinaša v prevodu daljši odlomek iz Kocbekove avtobiografije, v kateri opisuje svojo mladost v Prlekiji, svoje šolanje, začetke svojega literarnega delovanja v dijaških letih, svoj študij na ljubljanski univerzi in v tujini, urejanje revije »Križ na gori« in pozneje »Dejanja«, ter svoj spor z nekaterimi konservativnimi in ne dovolj razgledanimi voditelji slovenskega katoliškega političnega tabora zaradi svojega eseja o Španiji, ki ga je priobčil v reviji »Dom in svet« in v katerem se je zavzel za špansko republiko proti generalu Francu in fašističnim silam, ki so ga podpirale. Omenja tudi svoje so-

delovanje v osvobodilnem gibanju po Hitlerjevi zasedbi Slovenije in svoja dela, ki jih je napisal kot spomine na tisti usodni čas.

Temu sledita prevoda odlomkov iz njegovih »Pariških zapiskov« in iz knjige »Tovarišija«, nato pa odlomki iz novjših slovenskih literarnih zgodovinj, ki govore o njem, kot na primer »Slovensko slovstvo« Antona Slodnjaka. Prevedeni sta tudi dve njegovi pesmi: »Moje življenje« in »Moje partizansko ime«. Obe je zelo lepo pohrvalil Slavko Mihalič, tako da se bereta v hrvaščini prav tako lepo kot v izvirniku. Hrvaškim bravcem pa je v kratkem eseju predstavil Kocbeka Branimir Donat. V eseju piše med drugim: »Pisateljsko delo Edvarda Kocbeka je v resnici primer sodobnega pisatelja in intelektualca, ki je začutil stalno krizo ali stagnacijo golih, ponekod čisto nečloveških idej in začel voditi osebno lestvico vrednot, vrednot, na katerih temelji avtentično človeško življenje, soočeno z golo usodo, a z neuničljivim upanjem. Kocbek pripada sodobnim metafizikom in zato postavlja vprašanje človekovega bivanja kot temeljni problem svoje umetniške ontologije, v kateri skuša spraviti krščanstvo in eksistencializem, nacionalizem in internacionalizem, osebno z univerzalnim. Tema zgodovinske nujnosti in osebne zavesti je osrednje vprašanje vsake človeško kritične situacije, a ker je to tudi glavno vprašanje te literature, skušamo zaključiti s formulacijo, da je Edvard Kocbek pesnik nepretrgane krize sodobnega človeka, ki traja že več kot stoletje, krize, katere koreni se enako globoko zadirajo v nerešena gospodarska vprašanja ljudstev kot tudi v nerešene konflikte zavesti, ki pozablja, da je edino jamstvo resnice.«

V intervjuju govori Kocbek med drugim o vesoljskih raziskavah ter pravi tudi tole: »Nepopolna in nepregledna množina znanja postaja nesmiselno nesorazmerna človeku. Znanje postaja življenjsko nestimulativno, brez zanosa in kontrole, čudaško in elitno ter je namenjeno vse manjšemu krogu znanstvenikov. Čim manjši je ta krog, tem bolj neusmiljeno nezadržan je ritem odkritij zaradi aparatur in formul; neke formule razume samo deset ljudi, na koncu bosta poznala skrivnost samo dva, potem samo eden, a pozneje niti eno živo bitje, ampak samo računalniki. Temu maščevanju objektivnosti se lahko pridruži še nenadno ikonoborstvo mase, ki bo elitne naprave besno uničilo. Če ne pride celo do druge, za človeka še hujše nesreče, do absolutne tiranije tehnokratov nad človeštvom.«

Sodelovanje med Ljubljano in Trstom

Pred dnevi sta bila na uradnem obisku v Trstu predsednik in podpredsednik ljubljanske občinske skupščine inž. Košak in inž. Levstik. Na tržaškem županstvu so gosti in njune sodelavce sprejeli župan Spacini in nekateri odborniki. To je bil prvi uradni obisk ljubljanskih občinskih upraviteljev v našem mestu.

Tržaški občinski svet je v sredo odobril proračun za leto 1969. Proračun je bil odobren z glasovi svetovavcev leve sredine in Slovenske skupnosti.

Deželno odposlanstvo, ki ga je vodil podpredsednik deželne vlade Moro, je bilo te dni na obisku na Reki. Odposlanstvo je sprejel predsednik mestnega sveta Dragutin Haramia; nato pa se je sestalo z izvedenci za urbanistiko.

Rusi so predlagali Kitajcem novo »pogodbo«, da bi uredili in priznali sedanje meje, sklicujoč se na veljavnost pogodb, ki jih je sklenila svoj čas s Kitajci carska vlada. Kitajci niso odgovorili.

V Jugoslaviji se pripravljajo na parlamentarne volitve. V Sloveniji so določili delegacijo za novi zbor narodov, ki naj bi imel večjo vlogo kot doslej.

Kot je izjavil minister za zunanjo trgovino Colombo, namerava Italija razvijati svojo trgovino s komunistično Kitajsko. »Trgovinski stiki so dobra pot za vzpostavljanje tudi političnih stikov. Naša vlada namerava pogumno iti v tej smeri,« je rekel Colombo.

Na Češkoslovaškem je prišlo do hudih demonstracij proti Sovjetom, v zvezi s češkoslovakima zmagama nad sovjetsko hokejsko reprezentanco na svetovnem prvenstvu v Stockholmu. Zlasti v noči od nedelje na ponedeljek so demonstranti dejali duška svoji jezi nna Sovjete tudi z izzivanjem pred sovjetskimi kasarnami. Politika si je tako odločno podredila tudi šport.

NOVA ŠTEVILKA REVIJE »ZALIV«

Te dni je izšla nova, 16. in 17. številka revije »Zaliv«. Uvodni članek je napisal Ubald Vrabec pod naslovom »Narodno vprašanje in delavske stranke«. V njem dokazuje, da tudi v socialističnih državah doslej niso uspešno reševali narodnega problema, za kar je dokaz zlasti Sovjetska zveza, kjer se morajo vsi narodi klanjati »starejšemu (večjemu) ruskemu bratu« in slaviti nekdanje carske osvojitve kot »napredne«.

Izšla je 7. številka »Pastirčka« s pestro in zanimivo vsebino. Posebna mikavnost »Pastirčka« so številna pisma malih bravcev z mnogih naših šol. V roke smo dobili tudi že peto številko »Literarnih vaj« s prikupno vsebino.

Izšla je dvojna številka »Mladike«, za marec - april, z zanimivo vsebino.

OBCNI ZBOR SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA

V nedeljo popoldne je bil na sedežu v ulici Donizetti napovedani občni zbor Slovenskega ljudskega gibanja

Občni zbor je otvoril in vodil predsednik dr. Teofil Simčič. Poročila so podali posamezni člani izvršnega odbora (Mljač, Stoka, Valenčič). O mladinskih problemih pa je govoril Sergij Kocjančič.

Potem ko je občni zbor soglasno odobril poročila in dal razrešeno prejšnjemu odboru, je izvolil člane novih vodstvenih organov. Izvoljeni so bili: Simčič, Stafačič, Tul, Petaros, Maver, Kocjančič, Krapež, Pahor, Štoka, Valenčič, Mljač, Sosič, Peterlin, Danev ter Poštovan, Bajc, Artač. Zadnji trije sestavljajo nadzorni odbor.

Ob koncu sta bili sprejeti dve resoluciji: ena političnega značaja, druga pa o kulturno-prosvetni problematiki.

Prva se tako glasi:

»Občni zbor članov in somišljenikov Slovenskega ljudskega gibanja v Trstu, zbran dne 30. marca 1969, ugotavlja, da je pri delu za skupne javne zadeve raznoličnost nazorov in drugih pogledov lahko samo v korist celotne skupnosti, če vse prizadete ljudi in organizacije vodita pri tem nesebičnost in medsebojno spoštovanje.«

Slovensko ljudsko gibanje je prepričano, da ima v tem duhu svojo specifično vlogo in poslanstvo, predvsem da furnira svoje somišljenike na osnovi krščanskih etičnih načel in demokratičnega reda ter jih usposablja za odgovorno javno delovanje.

Občni zbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je Slovensko ljudsko gibanje doslej po svojih močeh to vlogo pozitivno opravljal, po drugi strani pa je prispevalo svoj delež k skupnim naporom z drugimi rojaki za uveljavitev človekovih in narodnostnih pravic slovenskega življa v zamejstvu v duhu odprtosti do vseh zamejskih rojakov, do matičnega naroda ter do večinskega naroda, kar vse je stalo nemalo nesebičnega dela in žrtev.

Zato zavrača in obsoja vse osebno napačanje na poštvalne člane naše organizacije, ker to posredno škoduje ugledu celotne skupnosti.

Obvezuje organe Slovenskega ljudskega gibanja gibanja, da nadaljujejo s svojim poslanstvom; da posvetijo v prihodnosti posebno pozornost problemom, ki zadevajo slovensko šolsko in delavsko mladino; da z največjo zavzetostjo spremljajo prizadevanja in težnje slovenskega življa v zamejstvu in da ne prenehajo s prizadevanji za skupnost, za stpnost in demokratični dialog med rojaki pri iskanju resnice in uveljavljanju človečanskih, narodnostnih, političnih ter gospodarsko-socialnih pravic Slovencev v zamejstvu ter da se s še večjo vnemo trudijo za vsestranski napredek slovenskega delovnega človeka.«

VABILO

Združenje »Odbor za pomoč razlaščenecem« vabi svoje člane na redni občni zbor, ki bo 11. aprila 1969 v kino dvorani v Dolini. Prvo sklicanje bo ob 20. uri, drugo pa ob 20.30 uri, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednika;
2. Poročilo nadzornega odbora;
3. Razrešnica;
4. Volitve novih organov;
5. Slučajnosti.

Sodobno kmetijstvo

Gnojenje vinski trti

Gnojenje vinske trte predstavlja še vedno šibko točko našega vinogradništva. Za vinograde navadno primanjkuje hlevskega gnoja, a kljub temu le malokateri vinogradnik gnoji z rudninskimi gnojili. Če kdo tako ravna, se po navadi odloči samo za gnojenje z dušikom (N), kar pa ne vodi do pričakovane uspeha. Trta potrebuje v specializiranem nasadu 5 do 6 kv. m površine in je kratkomalo nemogoče, da bi imela dovolj hranilnih snovi brez dopolnilnega gnojenja. Raziskave so pokazale, da odtegne vinograd, ki daje letno od 100 do 130 stotov grozdja (mi smo še daleč od te količine), 80 do 100 kg dušika, 30 - 40 kg fosfora in 90 do 130 kg kalija. Če hočemo obdržati rodovitnost naše zemlje, ki jo že stoletja izrabljamo, bomo morali poskrbeti v večji meri kot doslej za bogato gnojenje. Zavedati se moramo, da je cilj našega vinogradništva doseči

pridelke, ki jih imajo v drugih vinorodnih pokrajinah s približno enakimi podnebnimi razmerami.

Trta je v glavnem sicer skromna rastlina, vendar je zahtevna glede količine dušika in fosfora, prav posebno pa kalija. Saj pravijo, da je trta »kalijeva rastlina«.

Namen dušikovih gnojil (N) je pospeševati rast listja in mladik. S tem pa dušik vpliva na količino pridelka. Zastopan je v vseh delih trte, ker je sestavni del beljakovin. Z dušičnim gnojilom gnojimo zgodaj spomladi in ne po 15. maju, ker bo trta le tako dobro dozorela.

Kalij (K) tudi pospešuje rast. Za vinsko trto je pomemben predvsem zato, ker povečuje količino škroba, ki se spremeni v sladkor ter tako vpliva na kvaliteto vina.

Fosfor (P) pa je predvsem pomemben za oploditev. Pospešuje zorenje grozdja in lesa. Zboljšuje tudi kvaliteto vina in je sestavni del beljakovin. Fosfor preprečuje ospanje grozdičev po cvetenju.

Prej smo omenili količino omenjenih snovi, ki jih rodoviten vinograd (na prvršini 1 ha) letno odvzame zemlji. Najmanj tolikšno količino moramo zemlji vsako leto vrniti, nekaj pa še dodati, da bo prava mera. Količina rudninskih snovi naj bi bila v razmerju 1:0, 4:1.2 (N:P:K), to je tudi razmerje, ki ga ima glede teh treh snovi dober hlevski gnoj (1:0.5:1). Dobro je, če izdatno gnojimo s hlevskim gnojem vsako tretje leto. Recimo, da smo dali v tem primeru 200 stotov (20 vozov) dobrega gnoja. S tem smo dali zemlji 86 kg čistega dušika (N), 42 kg

fosfora (P₂O₅) in 126 kg kalija (K₂O). Takrat bomo seveda ustrezno zmanjšali količino rudninskih snovi, ki pa naj bi dosegla vsaj 50-60 kg dušika, vsaj 10-15 kg čistega fosfora in vsaj 25-40 kg čistega kalija. Dobro je, če nudimo več, ker hlevski gnoj po navadi ni vedno tako dober, kot bi bilo zaželeno. V ostalih dveh letih mora pa biti količina rudninskih gnojil ustrezno večja, torej večja od tistega, kar vinograd letno odvzame zemlji. Damo pa seveda lahko tudi več, če hočemo imeti obilo grozdja. Pri nas imamo kvalitetna vina, ki pa jih navadno ne ustekleničimo. V tem primeru je vsaka bojazen odveč, da bi izdatno gnojenje z rudninskimi gnojili imelo kake negativne posledice na kvaliteto. Sicer je dobro omeniti izkušnje, ki so jih imeli francoski strokovnjaki. Komaj po petih letih rednega gnojenja z rudninskimi gnojili se je začela rodovitnost večati.

Zemlja v vinogradih zahteva dosti humusa. Če nimamo dovolj hlevskega gnoja, je prav, da skrbimo za dovajanje organskih snovi s podorom. Za podor uporabljamo rastline, ki dajo precej zelene mase. Sejemo lahko grašico, lupino, črno ali rdečo deteljo, oljno repico itd.

Problem gnojenja ni povsem razčiščen, nekateri se namreč ogrevajo za izdatnejše gnojenje z rudninskimi gnojili, češ da nimajo negativnih posledic na kvaliteto vina. Najbolje je, da se pri tem najprej vprašamo, koliko vina hočemo imeti in kako ga prodajamo. Prav verjetno ni dobro, če samo gledamo na količino. Vsako vino ima svoje lastnosti in s tem tudi svoja pravila. Sicer je naš bližnji cilj doseči, da bi naši kmetje upoštevali bolj kot doslej lastnosti zemljišča, zahteve trte in da bi torej stalno uporabljali rudninska gnojila.

KORAK NAPREJ ZA BENEŠKO SLOVENIJO

(Nadaljevanje s 3. strani)

de po določenem programu, sestavljenem tako, kot ustreza tamkajšnim razmeram.

Samo po sebi se razume, da takšnega programa in takšne politične akcije ne zmore ena sama politična skupina, temveč da je pri tem težavnem delu potrebno sodelovanje prav vseh Slovencev, ne glede na strankarsko pripadnost. Potrebna pa je predvsem koordinacija političnega dela in političnih nastopov tako na deželni kot na vsedržavni ravni, da ne pride tu do morebitnih nasprotujočih si zahtev ali do nesoglasja pri določevanju potov in sredstev, ki so potrebni za doseg postavljenega cilja.

Mislimo zato, da bi morale naše politične organizacije in vse tiste slovenske organizacije, ki se ukvarjajo z manjšinsko problematiko, čimprej ustanoviti poseben skupen akcijski odbor za Beneško Slovenijo. Tudi širša italijanska in mednarodna javnost pa mora prej ali slej spoznati, da kulture narod, kakor je slovenski, ne bo mogel v nedogled mirno trpeti, da se enemu izmed svojih sestavnih delov zanikajo naj-

osnovnejše nacionalne pravice ter da se poleg tega še mirno dopušča, da zaradi pomanjkanja kateregakoli gospodarskega programa in kateregakoli državnega ter deželnega gospodarskega in socialnega posega dejansko kot narodna in družbenoekonomska enota zgine z obličja zemlje.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

POKRAJINSKO TEKMOVANJE V PRESKOKIH KONJA

V soboto se je v goriški športni palači vršilo šolsko pokrajinsko tekmovalstvo v preskokih konja (orodna telovadba). Dijaki slovenskih šol so se lepo uvrstili. Drugo mesto je zasedel KOMEL Igor, šesto pa KRAMBERGER Saša. Oba sta dijaka nove slovenske strokovne šole v Gorici.

Za uspeh sta oba dobila spominski kolajni, ki jih je razdelil prvim šestim tekmovalcem koordinator za telesno vzgojo na šolskem skrbništvu prof. Galli. Uspeh naših šol je tem večji, če upoštevamo, da je samo slovenska šola imela dva tekmovalca med prvimi šestimi.

Za slovenke šole je tekmoval tudi Frandolič Darij.

Mladi Borovci deželni prvaki

Mladinska odbojcarska ekipa S.Z. Bor je pretekli teden zabeležila pomemben uspeh. Osvojila je naslov deželnega prvaka in se s tem uvrstila v meddeželni finale. Potem ko je prejšnji teden v neugodnih okoliščinah klonila z 1:2 pred tržaškimi Gasilci, so bili slednji največji favoriti za osvovitev naslova. Vendar prišlo je do nepredvidenega in za Borovce ugodnega zavrtljaja. V tekmi proti šesterki PAV iz Vidma so Gasilci nepričakovano izgubili v samih dveh setih. Preostajala je samo še tekma med ekipo PAV in Borom. Borovci so morali zmagati s čistim izidom 2:0, ker je Videmčanom zadostoval en sam set za napredovanje. Mladi slovenski odbojkarji so se zavedali pomembnosti srečanja in so se vrgli v borbo z izredno požrtvovalnostjo in koncentracijo. Tekma je bila zelo izenačena, vendar Borovci so zaslužno zmagali, ne da bi popustili Videmčanom seta. S tem je deželni naslov pripadel slovenski ekipi. Za Bor so nastopili naslednji igralci: Starc, Veljak, Furlan,

Franko, Peterlin, Može, Spetič, Kapelj, Persinger, Požar. Vsi so vredni iskrene pohvale.

V tekmi z Borom goriška Olimpija ugodno presenetila

V moški odbojcarski D ligi je bil preteklo nedeljo na sporedu slovenski derbi med Borom in goriško Olimpijo. Goričani so sicer tekmo izgubili, vendar pustili so zelo ugoden vtis. Borovci so se morali za zmago krepko potruditi.

Olimpijci so se predstavili z zelo učinkovitim napadom, slabši pa so bili v obrambi in v prstni tehniki. V primeri z lanskim prvenstvom so vsekar pokazali velik napredek.

Končni rezultat: Bor - Olimpija 3:1 (7, -6, 9, 14).

Zgoniški Kras je na domačih tleh premagal šesterko CSI Videm s 3:1, vendar njegov nastop proti šibkemu nasprotniku ni prepričal.

Radovan Fučka odličen v metu krogle

Na občinskem stadionu »Grezar« v Trstu je bil v nedeljo otvoritveni atletski miting, na katerem so nastopili številni atleti iz Trsta, Tržiča in Gorice. Najboljši tehnični rezultat je dosegel slovenski atlet Radovan Fučka, ki je zmagal v metu krogle z osebnim rekordom 13,98 m.

Boris Košuta državni reprezentant na svetovnem prvenstvu v Münchnu

Italijanska namiznoteniška zveza je določila igralce, ki jo bodo zastopali na letošnjem svetovnem prvenstvu v Münchnu. Stevilka 1. reprezentance bo povsem upravičeno in zaslužno državni prvak Boris Košuta. Poleg njega bodo nastopili še Pelizzola (Milan), Triulzi (Bergamo) in Barsacchi (Rim). Italija je bila izžrebana v skupino z Južno Korejo, Kambodžo in Španijo.

RADIO TRST A

♦ **NEDELJA**, 6. aprila, ob: 8.00 Koledar; 8.30 kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša, 9.50 Glasba za čembalo; 10.00 Olivierijev orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.45 Spomladanski zvoki; 11.15 Oddaja za najmlajše: Marija Peterlin »Višarski zvonovi«; 12.00 Slovenske velikonočne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Mahnič: »Izlet na Vogel«. Radijska pripoved; 16.00 Koncert klavirskega dua Dario De Rosa - Maureen Jones; 16.20 Revija orkestrrov; 17.10 Valdambrijev jazzovski oktet; 17.30 Beseda in glasba; 18.00 Miniaturni koncert; 18.30 A. P. Cehov »Student«, velikonočna zgodba; 18.45 Operetne melodije; 19.30 Klasiki lahke glasbe! 20.00 Sport; 20.30 Iz slovenske folklore: Reharjeva: »H žjegni ne-sejo«; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.30 Zabavna glasba.

♦ **PONEDELJEK**, 7. aprila, ob: 8.00 Koledar; 8.30 V prazničnem ritmu; 9.30 Bregmanove skladbe; 10.00 Bednarik: »Na velikonočni ponedeljek v Landarski jami«; 10.45 Koncert Mladinskega zbora iz Maribora; 11.15 Tončka Curk »Vrbova piščalka«, 11.55 Glasba iz Disneyevih filmov; 12.10 »Pomenek s poslušavkami«; 12.20 Glasba po željah; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Goldoni: »Grobijani«, veseloigra; 17.40 Komorni orkester »Ferruccio Busoni«; 18.45 Lesjakov ansambel; 19.00 Ziva Gruden: »Vstajenje in pomlad v slovenski ljudski pesmi«; 19.30 Prijetne melodije; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Sestanek s Fansi; 21.05 Kulturni odmevi; 21.25 Zname melodije; 22.00 Slovenski solisti; 22.25 Zabavna glasba.

♦ **TOREK**, 8. aprila, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Kitarist Bonfa. 12.00 Iz slovenske folklore; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas; 18.15 Umetnost; 18.30 Pianistka Pnina Salzman; 19.10 Bambič: Moja srečanja z umetniki; 19.20 Pourcelov orkester; 19.45 Zbor »V Mirk« s Proseka in Kontovela; 20.00 Sport; 20.35 Puccini »Dekle z zlatega zahoda«, opera; 22.55 Zabavna glasba.

♦ **SREDA**, 9. aprila, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za prvo stopnjo osnovnih šol; 12.00 Saksofonist Rollins; 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Casamassimov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za prvo stopnjo osnovnih šol; 18.50 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 19.10 Higiena in zdravje; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.35 Simf. koncert; V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico; 21.55 Trovajolijev orkester; 22.10 Zabavna glasba.

♦ **ČETRTEK**, 10. aprila, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.00 Beseda in glasba; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Pacchiorijev ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelj; 18.50 Gershwinove skladbe; 19.20 Pisani balončki; 20.00 Sport; 20.35 Feuillet: »Zgodba o mladem ubožcu«, drama; 22.20 Komorne skladbe; 22.40 Zabavna glasba.

♦ **PETEK**, 11. aprila, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za drugo stopnjo osnovnih šol; 12.00 Trobentač Farmer; 12.10 Blagoznanstvo za domačo rabo; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce; Glasbeni mojstri; 17.55 Slovenščina za Slovence; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za drugo stopnjo osnovnih šol; 18.50 Komorni koncert; 19.10 Radijska univerza: Sampietro: Clovešči faktor v modernem podjetju. »Uvod«; 19.25 Motivi, ki vam ugajajo; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Sport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.45 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob; 22.10 Zabavna glasba.

♦ **SOBOTA**, 12. aprila, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 Kulturni odmevi; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 V 3/4 taktu; 16.45 B. Magajna »Gornje mesto«, povest; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Akademski folkl. skupina »F. Marolt«; 18.50 Ellisov orkester; 19.10 Družinski obzornik; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.00 Sport; 20.50 »Naša gospa«; 21.05 Hillova orkester in zbor; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Zabavna glasba.

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJI

Bibliografijo sestavil in uvodno študijo napisal MARIJAN BRECELJ ■ 12 ■

1912

VELIKI Jadran, splošni ilustrovani slovenski koledar, uradni koledar, poslovnik in zabavnik. Prvi letnik 1912. Trst. Slovanska knjigarna Josip Gorenjec. (Tiskarna L. Hermanstorfer.) 138 str. + (22) str. oglasov + 14 prilog + 4 ovoj. 30 x 22,5. Ilustr. **53**

1917

SLOVENSKI begunski koledar za leto 1917. (Na Dunaju. Izdal in založil: Monsignor dr. Alojzij Faidutti, deželni glavar poknežene grofije Goriško-gradiščanske). Tiskala Katoliška tiskarna v Ljubljani (1917). 128 + (I) + 2 prilogi. + ovoj. 19 x 12,2. Ilustr. **54**

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1917. I. letnik. [Uredil Jaka Štoka.] Trst. Izdala in zal. knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskarna »Edinost« 1918. 138 str. 12 x 8. Ilustr. **55**

1918

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1918. II. letnik. [Uredil Jaka Štoka.] Trst. Izd. in

zal. knjigarna in papirnica J. Štoka. Tisk. tiskarna »Edinost« [1917]. 160 str. + (34) str. oglasov + zvd. + zapisnik. 11,8 x 7,7. **56**

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1818. II. letnik. II. izdaja [Uredil Jaka Štoka.] Trst. Knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskarna »Edinost« 1918. 138 str. 12 x 1. Ilustr. **57**

1919

GOSPODINJSKI koledar za leto 1919. Letnik I. Uredila Utva [Ljudmila Prunk.] Trst. Znanost (1918). 48 str. + (119) str. zapisnika + ročalo o dogodku, ki kaže, da se tudi dru- (3) str. oglasov. 22,5 x 15. **58**

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1919. III. letnik. [Uredil Jaka Štoka.] V Trstu. Knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskarna »Edinost« [1918]. 107 + (37) str. + zapisnik. 13 x 9. **59**

1920

GOSPODINJSKI koledar za leto 1920. Letnik II. Uredila Zvezdana. Trst. Založba (knjigarne) J. Štoka. Tiskarna »Edinost« (1919). 48+(120) str. + (32) str. zapisnika. 22 x 15. **69**

KOLEDAR za prestopno leto 1920. Uredil Dr. A. Pavlica. [Ovitek A. Bucik. Zaglavja za mesce A. Koželj.] V Gorici. Tisk., izd. in zal. »Narodna tiskarna«. 84 + (VIII) str. oglasov + ovoj. 24,8 x 19,7. Ilustr. **61**

KOLEDAR za prestopno leto 1920. Drugi natis. Uredil Dr. A. Pavlica. [Ovitek A. Bucik. Zaglavja za mesce A. Koželj.] V Gorici. Tisk., izd. in zal. »Narodna tiskarna« [1920]. 93 str. + (IX) str. oglasov + ovoj. 23,2 x 17,6. Ilustr. **62**

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1920. IV. letnik. [Uredil Jaka Štoka.] (Trst. Izd. in zal. knjigarna in papirnica J. Štoka. Tisk. tiskarna »Edinost«.) 160 str. + (34) str. oglasov in zapisnik. 12,5 x 8,5. **63**

1921

KOLEDAR za navadno leto 1921. Letnik II. Uredil Dr. A. Pavlica. [Ovitek A. Bucik. Zaglavja za mesce Anton Koželj.] V Gorici. Tisk., izd. in zal. »Narodna tiskarna« 1920. 98 str. + (22) str. oglasov + ovoj. 24,5 x 19,7. Ilustr. **65**

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1921. V. letnik. [Uredil Jaka Štoka.] (Trst. Izd. in zal. knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskarna »Edinost«.) 122 + (24) str. + zapisnik. 13,5 x 9. **65**

(Dalje)

PODJETJE ČUK GORICA

Trg Cavour, 9 - Tel. 35-36
Corso Verdi, 54 - Tel. 21-60

Agraria - PRI DARKOTU

GORICA

Ul. Carducci (Gospodka) 45

Trgovina vsakovrstnih kmetijskih, vrtnarskih, kletarskih in hlevskih potrebščin, semen in gnojil
vošči cenj. odjemalcev veselo Veliko noč

VINOAGRARIA

VSE ZA NJIVO TRTO TRAVNIK

ZA HRAM HLEV IN POLJE

Gorica - Piazza Vittoria - Travnik 4 - tel. 55-95

TERPIN

ŠTEVERJAN - BUKOVJE - Tel. 87218

Velika zaloga najmodernejših kmetijskih strojev

Moderno urejena trgovina jestvin

vošči vsem svojim cenjem odjemalcem vesele praznike

KMEČKA BANKA

r. z. z. o. j.

GORICA

ULICA MORELLI 14, Telefono 22-06

Ustanovljena leta 1909

Vesele velikonočne praznike želijo:

TRST. - UL. CARDUCCI, 15, TEL. 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

URARNA IN ZLATARNA

TRST - Campo S. Giacomo, 3 - Tel. 95-881
Bogata izbira švicarskih ur
in lično izdelane zlatnine

URARNA IN ZLATARNA

Anton Malalan

OPČINE - Proseška, 18 - Telefon 211-465

Gostilna

EMILIA SOSIČ - VREMEC
Opčina - Narodna ulica, 65
Vesele velikonočne praznike

TRGOVINA JESTVIN

JOSIP ŠKABAR

OPČINE - Narodna ulica, 42 Tel. 211-026

se vljudno priporoča svojim odjemavcem
tu in onkraj meje

GOSTILNA N I N I

TRST - Ul. Valdirivo 32 - Tel. 38-915

Vošči cenjenim gostom
vesele velikonočne praznike

TRGOVINA ELEKTRIČNIH PREDMETOV

Miro Frančeškin

NABREŽINA CENTER - Tel. 20-238

AVGUST ŠČUKA

TRGOVINA JESTVIN

TRST - Ul. Commerciale, 94 - Tel. 35-030
Vesele praznike

MLEKARNA

MARTELANC VIDA

TRST - Ul. Miramare, 50 - Tel. 410-423

vošči vsem odjemavcem vesele praznike

ŽELEZNINA GRADBENI MATERIAL, itd.

Terčon Josip

NABREŽINA 124 - Tel 20-122

DROGHERIJA

ČEKET

TRST - Ul. Solitario - Tel. 95-442

želi odjemavcem vesele praznike!

GOSTILNA

Ostrouška

TRST - Ul. S. Nicolò, 1 - Tel. 37-918

TRGOVINA NA DROBNO
IN NA DEBELO

Kežže

TRST - Trg. S. Giovanni, 1 - Tel. 35.019

Emajlirani štedilniki in peči najmodernejših oblik za vsa goriva. Popolne opreme za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki, dekorativni predmeti umetne obrti od keramike do brušenega stekla. Lestenci ter vseh vrst električne luči klasične in moderne oblike

PRODAJA TUDI NA OBROKE

POTOVALNI IN TURISTIČNI URAD

« A U R O R A »

TRST - Ul. Cicerone, 4 Telefon 29-243

ZNANA SLOVENSKA TRGOVINA
Z MANUFAKTURO IN TKANINAMI

EUROTEX

(Mario Ferfolja)

TRST - Ul. Mazzini, 46 - Tel. 94550

želi svojim cenjenim odjemavcem
tu in onstran meje vesele praznike!

Znana trgovina čevljev

KOSIČ BENEDIKT

vošči vsem odjemalcem vesele velikonočne
praznike

GORICA - RAŠTELJ

Katoliška knjigarna

GORICA - TRAVNIK

Piazza Vittoria

PAPIRNICARNA

KNJIGARNA

DEVOCIONALIJE

Na drobno in debelo - Bogata izbira

VETRIH IVAN

ZALOGA GORIVA NA DROBNO

IN NA DEBELO — PRODAJA

KEROZENE UVOZ-IZVOZ

GORICA - Ulica Lantieri 5 - Tel. 25-27

TISKARNA

GRAPHIS

TRST

ULICA SV. FRANČIŠKA 20

TEL. 29-477

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ST. 10

TEL. ST. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

»Kaj me nič več ne poznaš?«
zbrale in poslušale povest tete Šoje.
»Ranjeno me je pobrala neka punčka. Zdravila me je in hranila, ko pa sem prišla k sebi, me je izpustila v zeleni gozd.«
Živali so napeto poslušale in ververica si je s tačka mi brisala oči.
»Gotovo je bila Marjanca!« je zaklical Bučko.
»Kako pa veš?« se je začudila teta Soja.

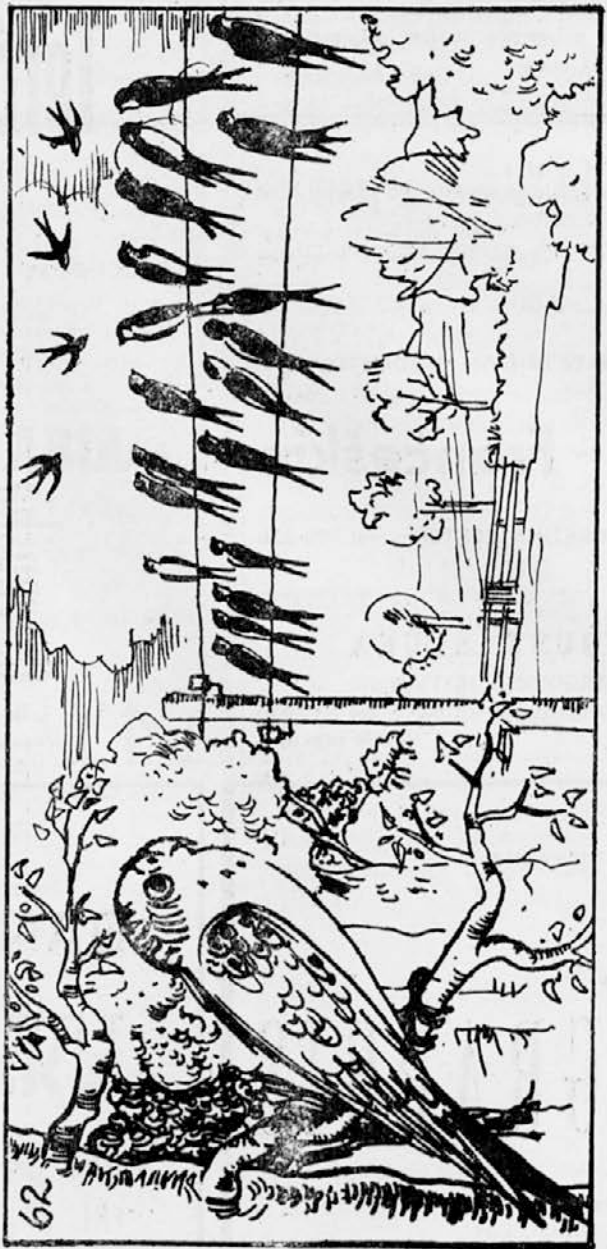
»Bučko, kje pa si?«
»Jure, fant moj!«
Zletela je k njima.
»Mamica!« je zatučil Jurček in kljunčkanja ni bilo ne konca ne kraja.
Ko sta se mati in sin malo unesla, je Bučko pocukal teto Sojo za perje.
To je bilo veselja v gozdu! Skoraj vse živali so se »Seveda te poznam. Bučko!«

61. Nekefa spokojnega popoldneva je Bučko spet sedel na travniku in opazoval lastovce. Nenadoma je zagledal, kako sepa proti njemu velika šoja. Eno nogo je imela krajšo od druge in skrivnjeno perut, pa neno oko ji je manjkalo. Pogledala ni ne na desno ne na levo, ampak odločno skakljala proti gozdu. Tedaj pa se je iz gozda oglasil Jurček.
Ob tem glasu je šoja postala in prisluhnila. Jurček je priletel! k Bučku. Stara šoja je kriknila:

Bučka pa zima ni skrbela, saj je bilo hrane dovolj in gozd tako lep v rdecem in zlatem sijaju.
Nekoga dne pa je potegnil mrzel veter in strgal pisanost listje z dreves. Bučko se je stisnil v svojem gnezdu, ko je začutil, kako mu na glavo kaplja mrzel dež. Veter je neusmiljeno vlekel in naznanjal začetek hladnega letnega časa.

in gozd je bil še lepši kot v navadni zeleni obleki. Lastovke so se zbrale na dolgi žici, ki je bila razpeta čez travnik, da bi poletele v daljine kraja. Ob slovesu so rekla Bučku:
»Skoda, da ne moreš z nami! Zima je huda stvar in upamo, da se vidimo živi in zdravi čez...«
No ko bo spet pomlad...»

62. Po veselem snidenju sta se teta Soja in njen Jurček preselila v lastno gnezdo. Bučko je bil spet sam, seveda pa je zanj prav materinsko skrbela ververica. Sedaj je imela veliko dela. Nabirala je lesnike in žir in vse to kopicila v svojem gnezdu.
»Zaloga je poglavitno.« je imela navado reči. No prijetno toph. Listje se je obarvalo zlato in rdeče